

prosvetni delavec

Glasilo delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije,
 Ljubljana, 22. decembra 1980 – št. 20 – letnik XXXI

Učiteljevo poslanstvo

Kadar govorimo o sistemu vzgoje in izobraževanja, vse pradi posegamo v suhoparni politični slovar in na dolgo in široko premlevamo o subjektih in »objektih« vzgojno-izobraževalnega procesa, o načelih in vsebinah takšnega dela. Skratka, najraje govorimo o sistemu nasploh. Morda tudi zato, ker se sicer zavedamo, da vse te besede posredno ali neposredno zadevajo učitelja kot organizatorja in izvajalca vzgojno-izobraževalnega procesa, nam je pa precej težje takrat, ko naj bi o njegovih nalogah in vlogi konkretnije spregovorili. Spregovorili torej kot o strokovnjaku, družbenem delavcu — o človeku...

Ko sem nekoč na nekem predavanju govoril tudi o liku učitelja, je na koncu nekdo dejal: »Takšen ne bom mogel biti nikoli...« Zavedati se torej moramo, da zgolj pridige ne spreminjajo stvari, čeprav nek smoter, nek

cilj, h kateremu so usmerjena naša prizadevanja in hotenja, moramo imeti — pa čeprav morda v prvem trenutku ne zveni vedno najbolj stvarno.

Učitelj je predvsem človek v vseh razsežnostih tega pojma. Potemtakem je tudi on produkt časa in okolja, ki ni imun do težav in protislovij, ki mu z eno besedo povedano nikakor ni lahko. Pri tem ne mislim na takšne stvari, kot so osebni dohodki, stanovanjske razmere (čeprav niso nepomembne ali pa so bolj ali manj vzročno povezane s problemi tega poklica ali vsaj s kadrovskimi težavami na šolah); mislim na naloge, ki jih ima učitelj, saj ima opraviti ne samo z ljudmi, temveč z otroki, ki jim največkrat šele šolsko obdobje zariše prve jasnejše poteze osebnosti. Pred učiteljem so resda vplivali na otroka starši, domače okolje, toda to, kakšna bo njegova osebnost, kako se

bosta razvijali njegova ustvarjalnost in kritičnost, je veliko odvisno od učitelja. Bo znal v otroku zbuditi vse naravne zmogljivosti in sposobnosti ali pa bodo te za vekomaj zaspale?

Če kritično analiziramo vzgojno-izobraževalni proces v naših šolah, potem moramo odkrito priznati, da nima dovolj prvin dela in ustvarjanja. Učenec je v našem sistemu še vedno podrejen, pasiven, sprejema podatke in si jih mora zapomniti, torej bolj objekt kot pa subjekt tega procesa. V takih odnosih se seveda ne morejo ustvarjati delovne navade, niti ne smisel za organizacijo dela, kot tudi ne kritičnost, samostojnost in prava odgovornost za svoje delo in dosežke. Rezultate učenja še vedno ocenjujejo pretežno na podlagi količine zapomnjene gradiva, ne pa glede na razumevanje snovi in sposobnosti, da se nekaj ustvari, reši, spremeni in upora-

bi. Zato ni čudno, da pogosto bolje shajajo tisti učenci, ki so se sposobni verbalno izražati, zapostavljeni pa so tisti, ki znajo delati. Dovolj zgovorna ilustracija teh trditev je recimo podatek, ki ga navaja dr. Barica Marentič-Požarnikova, češ da je 98 do 99 odstotkov vseh vprašanj, ki se pojavljajo v razredu, ponavadi učiteljevih! Tudi v srednjih šolah in ponekod celo na fakultetah mnogi učitelji le neradi vidijo, če jih učenci in študentje prekinjajo in »motijo« z vprašanji... Mi pa ob koncu šolanja pričakujemo samostojno mislečega, kritičnega samoupravljalca in vse prerado se dogaja, da smo pri tem razočarani.

V marsičem je doslej na učiteljevo delo in seveda tudi na napake, ki smo jih naštevati, vplival sam šolski sistem. Že z uva-
janjem celodnevnih šol se je učiteljeva vloga začela spreminjati, še koreniteje pa naj bi se

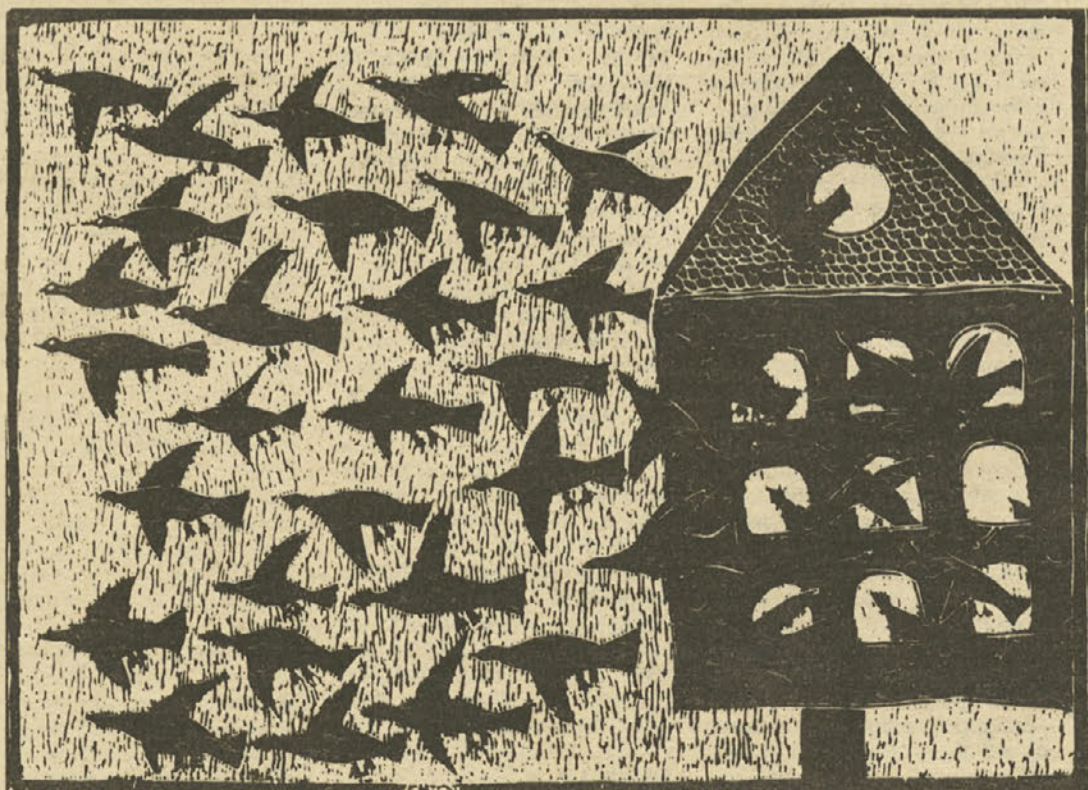
spremenila v usmerjenem izobraževanju; pri tem pa bo reforma sistema zopet le ena plat, ki ji mora slediti tudi reforma mišljenja in odnosa do učno-vzgojnega dela. Bolj kot doslej bo treba posegati po dosežkih in spoznanjih pedagoške in psihološke znanosti. Nikakor ne slepo in nekritično, tako kot ponekod, recimo, uporabljajo teste znanja, ki so pri marsikaterem predmetu postali glavno ali celo edino sredstvo preverjanja (faktografskega) znanja, temveč ustvarjalno in kritično, prilagojeno razmeram in potrebam.

»Naš šolski sistem je obrnjen predvsem v preteklost,« mi je rekel gimnazijec. »Učimo se o stvareh, ki so jih odkrili drugi, o dogodkih, ki so se že zgodili, o tem, kaj so storili rodovi pred nami. Skoraj nič pa ne govorimo o tem, kako bi tudi mi kaj novega ustvarili, domislili, naredili.« Premalo pozornosti namenimo ustvarjalnosti. — Ne le reševanje problemov, pomembnejše (in težje) je odkrivanje novih problemov... je zapisal dr. Zoran Bujas.

V naši šoli sta bili doslej vse-kakor najbolj zanemarjeni delovno-tehnična vzgoja učencev kot tudi etična stran dela. Bolj moramo podpreti sedanjo usmeritev, da se uveljavi delo kot dejavnik vzgoje. Odločneje se moramo spopasti tudi z miselnostjo mnogih staršev, da študirajo svoje otroke zato, da jim ne bo treba »delati v proizvodnji«. Prihodnost Slovenije gotovo ni v težnji, da bi se vitalnejši del družbe spreminjal v administratorje, namesto da bi se vključeval v visoko produktivno, sodobno organizirano proizvodnjo. To je sedaj imperativ naše dolgoročne stabilizacije, s tem pa tudi našega razvoja v prihodnosti. Zato mora delo postati nezamenljiva sestavina sleherne smeri ali sleherne stopnje izobraževanja.

Za doseganje novih vzgojno-izobraževalnih ciljev sta zgolj znanje in strokovna usposobljenost premalo. Strokovnjak, ki se ukvarja z računalniki, mora predvsem veliko znati, učitelj pa vzgaja tudi s svojo osebnostjo, z avtoriteto, ki temelji na sposobnostih, z zgledi ter s spoštovanjem učenčeve osebnosti. Vsaka dvoličnost ali nedoslednost lahko poruši še tako skrbno grajene odnose med učenci in učiteljem.

FRANC ŠETINC

Grafike, objavljene v tej številki, so izbrana dela učencev slovenskih in jugoslovanskih osnovnih šol s 6. grafičnega bienala jugoslovanskih otrok v Kostanjevici na Krki, novembra in decembra letos. To je bil že šesti grafični bienale jugoslovanskih otrok. V enajstih letih se je nabralo že več kot 1.100 izbranih grafičnih listov, ki so nastali v različnih jugoslovanskih osnovnih šolah. Tako je v Kostanjevici nastala zbirka, ki je primeroma osnova za sistematično pedagoško raziskovalno delo. Z njim bi bilo mogoče oblikovati trdnejšo teoretično zasnovo likovnega pouka.

Grafični bienale jugoslovanskih otrok je vreden še posebne pozornosti, saj to niso le ponavljajoče se razstave otroških izbranih del in pedagoških uspehov odraslih. Bienale je postal del trdno zasnovane in vodene kulturne politike.

V delegatski vlogi

S skupščine Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev

Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev je na svoji drugi redni skupščini dne 15. 12. 1980 obravnavala predvsem predlog samoupravnega sporazuma o temeljih plana te skupnosti za obdobje 1981-85, pa tudi predlog enotnih osnov, standardov in normativov za opravljanje vzgojno-izobraževalne dejavnosti ter predlog meril za vrednotenje programa, ki se zagotavlja po načelu solidarnosti. Skupščina je sprejela z dopolnitvami predlog samoupravnega sporazuma o temeljih plana, druga dva predloga pa le pogojno — kot začasne osnove in merila, ki pač morajo biti v določenem roku sprejeti, vendar jih bo treba v marsičem še temeljito izpopolniti.

Med temeljnimi vprašanji, ki se urejajo s samoupravnim sporazumom o temeljih plana skupnosti za pedagoško usmeritev, sta zlasti obseg vpisa v programe srednjega in visokošolskega izobraževanja v prihodnjih letih in mreža vzgojno-izobraževalnih organizacij, ki bodo izvajale te programe.

V razpravi so se delegati znašli pred mnogimi vprašanji. Ali je na primer predlagano število učencev in študentov — novincev (v letu 1981 1210 v srednjem izobraževanju in 890 na visokih šolah) res v skladu s stvarnimi potrebami po pedagoških delavcih različnih izobraževalnih ravni in smeri? Predlagani obseg vpisa je bil vsekakor pretehtan, usklajen z drugimi posebnimi izobraževalnimi skupnostmi, s sprejetimi načeli usmerjanja vpisa in s splošnim razmerjem med proizvodnimi in neproizvodnimi

usmeritvami. Vendar ostajajo kadrovske potrebe le približno opredeljene; še se bo treba poglobiti vanje in morda tudi sprejeti sprejete načrte. Poskrbeti bomo morali, da ne bo posameznih vrst pedagoških delavcev preveč, drugih pa premalo. To odgovornost prevzemajo naslednji uporabniki in izvajalci v posebni izobraževalni skupnosti za pedagoško usmeritev.

Tudi razprava o vzgojno-izobraževalnih organizacijah, ki bodo izvajale programe pedagoške usmeritve, je ugotovila, da nekatera vprašanja še niso rešena. Javna razprava o razmestitvi programov usmerjenega izobraževanja, ki je več mesecev burila duhove, je zajela tudi to področje. Vendar tudi s sedanjim predlogom vsi še ne soglašajo. Na nekaterih območjih bo treba še uskladiti interese in med drugim odločiti, kdaj so dislocirani oddelki za mladino utemeljeni, kdaj pa bi pomenili gospodarsko breme, ne da bi lahko v njih pričakovali kakovostno pedagoško delo.

O nekaterih profilih pedagoških in andragoških delavcev bo treba še odločiti, ali sodijo v to izobraževalno skupnost ali ne (npr. organizator izobraževanja, organizator športne rekreacije). Tudi sedanja določila o študiju ob delu, zapisana v predlogu samoupravnega sporazuma še niso jasna. Iz njih bi lahko sklepali, da bodo morale same vzgojno-izobraževalne organizacije in udeleženci kriti stroške šolanja ob delu. To pa bi poslabšalo položaj podeželskih šol, ki jim uhajajo kadri v večja središča, prosvetnih delavcev pa ne bi spodbujalo

k izobraževanju ob delu.

V razpravi o revijah, časopisih in strokovnih društvih, ki jih bo posebna izobraževalna skupnost gmotno podpirala, so delegati poudarili, da so za vzgojno-izobraževalne organizacije prednostni in nepogrešljivi: Prosvetni delavec, Sodobna pedagogika ter Vzgoja in izobraževanje. Strokovnim društvom naj bi dali pomoč na temelju vsakoletnega programa in poročila dela, nikakor pa ne vnaprej in ne glede na delo. Precej razprav je bilo tudi o predvidenih naložbah, ki bodo namenjene predvsem razširitvi zmogljivosti posameznih organizacij in premetitvam in obnavljanju šol.

Skupščina je obravnavala še druga vprašanja, saj bo morala postopno izoblikovati svoja stališča do mnogih predlogov in pjavov, za katere še ni podrobnih utemeljitev in razčlemb. Očitno bo treba tudi okrepiť vezi med to skupnostjo in uporabniki tega izobraževanja, sicer se bo skupščina še kdaj znašla v podobni zadregi kot tokrat: medtem ko so

bili delegati izvajalcev polnošolskega izobraževanja in so vztrajali na seji do konca, je bil zbor uporabnikov že na začetku seje komaj sklepčen, proti konsekciji pa sklepčnosti ni bilo več. Skupščina se je morala odločiti ali naj nadaljuje sejo samo zborom izvajalcev, zbor uporabnikov pa ponovno skliče zaradi »ubežnikov«, ki so se predčasno zapustili. Tokrat bodo te delegate izjemno zaupali, da pisno sporočijo svoje stališče k sklepm in tako določeno do kraja izpolnijo svoje delegatske naloge.

V prihodnjem letu bodo vzgojno-izobraževalne organizacije že po novem izločale potreben denar svoji skupnosti kadrovske obnavljanje. V krajem morajo samoupravni organi teh organizacij in skupnosti sprejeti tudi samoupravni sporazum te skupnosti o temeljih plana za obdobje 1981-85. Prehajamo torej v novo obdobje in k novim družbenoekonomskim odnosom.

J. V.

Skupna vzgojno-izobraževalna osnova v skrajšanih programih srednjega izobraževanja

V skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju in smernicami za oblikovanje vzgojno-izobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju se oblikujejo sestavine skrajšanih programov srednjega izobraževanja tako, da obsegajo del skupne vzgojno-izobraževalne osnove ter izbrane vsebine temeljnih strokovno-teoretičnih in praktičnih znanj, ki so po programski zasnovi potrebna za opravljanje določenih del in opravil.

Pri opredeljevanju vsebin strokovno-teoretičnih in praktičnih znanj izhajamo iz temeljnih in posebnih strokovno-teoretičnih znanj sorodnih programov srednjega izobraževanja v isti usmeritvi, pri opredeljevanju vsebin skupne vzgojno-izobraževalne osnove v skrajšanih programih pa iz vsebin skupne vzgojno-izobraževalne osnove v programih srednjega izobraževanja.

S tako opredelitvijo strokovno-teoretičnih in praktičnih znanj ter vsebin skupne vzgojno-izobraževalne osnove so skrajšani programi srednjega izobraževanja sestavni del programov srednjega izobraževanja. Udeleženci izobraževanja, ki uspešno končajo skrajšani program srednjega izobraževanja, si pridobijo izobrazbo za opravljanje določenih del in nalog, kot jih določa programska zasnova in se lahko vključijo v delo, lahko pa tudi nadaljujejo izobraževanje po programih srednjega izobraževanja.

Skrajšani programi srednjega izobraževanja trajajo lahko najmanj 18 mesecev ali največ 2 leti. Razmerje med strokovno-teoretičnimi in praktičnimi znanji ter vsebinami skupne vzgojno-izobraževalne osnove se določi približno tretjinsko. Tako skupna vzgojno-izobraževalna osnova v skrajšanih programih srednjega izobraževanja obsega 880 ur ali približno tretjino organiziranega vzgojno-izobraževalnega dela v dveh letih izobraževanja. Ta obseg je določil Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje SR Slovenije na svoji 33. seji dne 2. 4. 1980, ko je hkrati določil tudi obseg in razmerje posameznih sestavin skupne vzgojno-izobraževalne osnove v skrajšanih programih srednjega izobraževanja. Te se-

stavine (predmeti) so naslednji: slovenski jezik in književnost, umetnostna vzgoja, matematika, naravoslovje, družboslovje, telesna vzgoja, zdravstvena vzgoja, osnove tehnike in proizvodnje ter obramba in zaščita.

Strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje je sprejel učne načrte za navedene predmete na svoji 5. seji dne 12. 1980.

Učni načrt za posamezen predmet je izdelan na temelju ustreznih vsebin predmeta SVIO v programih srednjega izobraževanja. V tej zvezi naj pojasnimo, da vključuje predmet naravoslovje vsebine fizike, kemije in biologije, predmet družboslovje pa vsebine samoupravljanja s temelji marksizma, zgodovine in geografije. Predmet obramba in zaščita se v skrajšanih programih srednjega izobraževanja uresničuje enako (vsebin in obsegu) kot v programih srednjega izobraževanja.

Poleg tega so učni načrti izdelani tako, da omogočajo udeležencem izobraževanja, ki nimajo končane osemletke, da si pridobijo tudi znanje iz programov osnovne šole, če je le-to potrebno za obvladavanje vsebin skrajšanega programa srednjega izobraževanja. Pridobitev znanja iz osnovne šole se uresničuje sprotno v procesu obravnavanja vsebin posameznih predmetov in v obliki dopolnilnega pouka, to je še posebej poudarjeno v slovenskem jeziku in književnosti ter pri matematiki.

Vsebine skupne vzgojno-izobraževalne osnove v skrajšanih programih se razporedijo skozi celotno trajanje izobraževanja. Tako je zagotovljeno, da se pridobivanje splošnega znanja, ki je potrebno za delo, za samoupravljanje in za osebno življenje, povezuje s pridobivanjem strokovno-teoretičnega in praktičnega znanja že v začetku in tudi ves čas izobraževanja.

Pri uresničevanju skrajšanih programov srednjega izobraževanja je predvsem pomembno individualizirano pedagoško delo, ki mora upoštevati notranjo diferenciacijo. Pri izobraževanju iz dela in ob delu, pa tudi navodila za prilagajanje vzgojno-izobraževalnih programov udeležencem s poprejšnjim znanjem, delovnimi in življenjskimi izkušnjami.

DR. VERA DOMA

Za učinkovito družbeno-politično izobraževanje

Pri družbeno-političnem izobraževanju smo zadnja leta sicer precej napredovali, vendar z dosežki še ne moremo biti povsem zadovoljni. Katere slabosti je treba premagati, kje so vzroki zanje, kako jih odpraviti? O tem so razpravljali na posvetu s predsedniki koordinacijskih odborov za družbeno-politično izobraževanje pri občinskih konferencah SZDL, ki ga je 26. novembra 1980 vodil predsednik koordinacijskega odbora za družbeno-politično izobraževanje pri predsedstvu republiške konference SZDL Marjan Jelen.

Programi se v različnih družbeno-političnih organizacijah in skupnostih pogosto ponavljajo, zato je motivacija za izobraževanje premajhna. Posameznik kar nekajkrat posluša isto vsebino, zdaj kot delegat v krajevni skupnosti, kot član ZK, kot član Zveze borcev ali ZSMS kot član sveta delovne organizacije ali odbora sindikata, zdaj, spet kot občan pri predavanjih o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti. V marsikateri delovni organizaciji in krajevni skupnosti imajo že »poklicne seminariste«, ki jih pošiljajo na vse oblike izobraževanja. Z načrtnim kadrovanjem v izobraževanje moramo to preprečiti in si prizadevati, da zajamemo čim širši krog udeležencev.

Razpravljalci so na posvetu iskali rešitve za boljše programiranje v smeri, ki jo je nakazal v svojem izjavljanju o pomenu družbeno-političnega izobraževanja v usmerjenem izobraževanju Jože Miklavc, pomočnik predsednika Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo. Poudaril je, da je treba tudi na tem področju ustvariti nek red ali sistem, da moramo programe oblikovati skladno s potrebnimi znanji glede na vrsto in stopnjo zahtevnosti nalog na posameznem področju družbeno-političnega in samoupravnega delovanja, da tudi pri družbeno-političnem izobraževanju ne smemo zanemarjati prejšnjih znanj in izkušenj udeležencev. Programi morajo biti javni, da se lahko posameznik opredeli za ustrežno izobraževanje. Posebno pozornost je treba nameniti samoizobraževanju.

Nekatere temeljne vsebine, kot jih npr. zajema enotni program za usposabljanje delegatov, so pomembne za vse delavce in občane, zato je prav, da so pripravljene okvirni republiški programi, vendar jih morajo posamezne družbeno-politične organizacije in skupnosti, samoupravni organi ter drugi dejavniki približati družbeno-politični stvarnosti, v kateri delujejo.

Kot je v svoji uvodni kritični analizi družbeno-političnega izobraževanja poudaril predstavnik politične šole CK ZKS, Ivan Justinek je vsebina premalo približana interesom delavcev in občanov. Posamezna vprašanja je treba obravnavati problemsko in interdisciplinarno. Ker spoznavamo probleme le enostransko, jih tudi premalo učinkovito rešujemo.

Z družbeno-političnim izobraževanjem moramo delavce in občane spodbujati k odkrivanju problemov v samoupravni praksi ter jih usposablјjati za spreminjanje družbenih odnosov. Zlasti pomanjkljivo je akcijsko usposabljanje udeležencev; obravnave so pogosto preveč normativne, splošne in opisne, premalo pa je nakazan kon-

kreten odnos do posameznih vprašanj.

Tudi oblike in metode ne ustrezajo ciljem, saj v večini primerov prevladuje metoda predavanja, premalo pa je aktivnih oblik in metod, zlasti skupinskega dela in razprav, ki bi omogočile ustvarjalno sodelovanje ter izmenjavo mnenj in stališč med udeleženci. Za premagovanje teh slabosti je potrebno načrtno, vsebinsko in metodično usposablјjati predavatelje.

Udeleženci so poudarili, da se mora družbeno-politično izobraževanje vrniti v osnovne celice, v OZD in krajevno skupnost, tja, kjer nastajajo problemi in jih lahko razčlenimo. Le tako bomo bolj motivirali udeležence in dosegli večjo učinkovitost.

DELITEV DELA

Pomembno vlogo pri usklajevanju programov, usmerjanju izobraževanja in neposredni organizaciji akcij morajo odigrati koordinacijski odbori ter občinski svet SZDL za vzgojo in izobraževanje. Združiti bi morali vse ljudi v občini, ki se kakorkoli ukvarjajo z družbeno-političnim izobraževanjem.

Klubi samoupravljalcev naj ugotavljajo potrebe po izobraževanju, zagotovijo denar in spremljajo uresničevanje programov.

Izvajanje programov naj prevzamejo tiste ustanove, ki imajo za to ustrezne kadre. To so predvsem delavske univerze, ki so že doslej izvajale večino tega izobraževanja. Predsednik koordinacijskega odbora Marjan Jelen je opozoril na soodvisnost med kakovostjo in obsegom izobraževanja v posamezni občini ter usposobljenostjo delavske univerze. Vsaka delavska univerza bi morala imeti delavca, ki bi se ukvarjal posebej z družbeno-političnim izobraževanjem, za to pa bi morala imeti tudi zagotovljen denar.

V razpravi so udeleženci opozorili na neurejeno financiranje družbeno-političnega izobraževanja. Uveljaviti je treba svobodno menjavo dela v območju občinskih izobraževalnih skupnosti pa tudi vse druge samoupravne interesne skupnosti v občini bi morale predvideti denar za izobraževanje svojih delegatov.

V sklepih so se dogovorili, da bodo do februarja 1981 v vsakem koordinacijskem odboru kritično ocenili družbeno-politično izobraževanje v občini, oceno pa obravnavali na občinski konferenci SZDL ali v drugem organu, kjer bodo zbrani vsi družbeno-politični dejavniki in jo posredovali tudi koordinacijskemu odboru za družbeno-politično izobraževanje pri republiški konferenci SZDL. Pri svojem nadaljnjem delu pa bodo upoštevali ugotovitve in smernice s posveta.

MILENA MALOVRH

Zlati znak najboljšim

V skupščini SR Slovenije so se na slovenosti, ki so se je udeležili najvišji predstavniki političnega in kulturnega življenja republike in federacije, 11. decembra srečali najboljši sindikalni delavci Slovenije. Prejeli so najvišje priznanje in hkrati zahvalo — zlati znak Zveze sindikatov Slovenije v letu 1980.

Za večletno zgledno in učinkovito politično delovanje pri uresničevanju neposrednih interesov delavskega razreda je prejelo to visoko odličje 5 osnovnih organizacij Zveze sindikatov in 40 sindikalnih delavcev.

Potem ko so izzveneli zvoki Internacionalne, je odlikovancem spregovoril predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Vinko Hafner. Govoril je o pomembnih nalogah sindikata v povojnem obdobju, še posebej pa je poudaril njegovo vlogo v sedanjem družbenem trenutku, ko si prizadevamo za gospodarsko ustalitev in sprejemamo srednjeročne načrte. Opozoril je na zaostren mednarodni gospodarski in politični položaj in poudaril, da si moramo pravi zdaj še bolj prizadevati, da utrdimo in zagotovimo uspešen razvoj našemu samoupravljanju. Pripravljamo se na kongres samoupravljalcev, ki bo julija prihodnjega leta, na prihodnji 2. konferenci Zveze sindikatov Slovenije pa bomo razpravljali o vlogi sindikata pri uveljavljanju načela delitve po delu in delovnih dosežkih. »Uresničevanje tega načela je eden izmed pogojev za razvoj samoupravljanja, za večjo učinkovitost dela in gospodarstva.« je poudaril Vinko Hafner. Ugotovil je, da smo na področju družbenoekonomskih odnosov napredovali, saj delavci v temeljnih organizacijah združenega dela odločajo o osebnih dohodkih in skupni porabi, doseči pa moramo, da bodo bolj odločali tudi o skupnih družbenih potrebah o razširjeni reprodukciji. Slednje pa je, je poudaril Vinko Hafner, odločilnega pomena za uveljavljanje samoupravljanja. Ko bomo to dosegli, bo docela uveljavljeno Titovo geslo, ki ga je izrekel pred 30 leti: »Tovame delavcem!«

Vinko Hafner je ob prisrčnih čestitkah podelil zlato odličje

petim osnovnim organizacijam ZSS. Med odlikovanimi sta tudi dve vzgojno-izobraževalni organizaciji in sindikalni delavki, ki delata na področju vzgoje in izobraževanja. Iz obrazložitve o odlikovanih povzemamo: — osnovna organizacija ZSS v TOZD IZOBRAŽEVALNI CENTER LITOSTROJ IZ LJUBLJANE, ki je pomemben družbeno-politični dejavnik v delovni organizaciji. Organizacija je zelo veliko prispevala k povezavi izobraževanja z združenim delom že od leta 1974. Že od takrat je postopno uveljavljala načelo svobodne menjave dela. Nenehno zavzeto sodeluje pri oblikovanju pristnih samoupravnih odnosov v delovni organizaciji Litostroj. V izobraževalnem centru so že zelo zgodaj uveljavili načelo nagradjanja po delu. O uspešnosti centra zgovorno pričča veliko absolventov te poklicne šole, ki so zdaj v tovarni temeljni delovni kader, so aktivni samoupravljalci in družbeno-politični delavci. Center, ki je zgledna in napredna delovna organizacija, radi obiskuje strokovnjaki, s tega izobraževalnega področja iz domovine in tujine.

— Osnovna organizacija ZSS v VIZ, TOZD VVZ JANKO HERMAN iz ŽALCA je bila odlikovana zaradi doseženih uspehov, ki se vrstijo še posebej v zadnjih petih letih. Njeni člani so zelo aktivni, saj se nič ne zgodi brez sindikata. Zelo dejavni so na strokovnem področju vzgoje in varstva, gospodarjenja, kulture in športa. Že leta 1970 so se povezali s krajevnimi skup-

(Nadaljevanje na tretji strani)

OB DRUGI KONFERENCI ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Uresničevanje delitve po delu

Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti je na svoji seji dne 5. 12. 1980 namenil večji del razprave pripravam na drugo konferenco Zveze sindikatov Slovenije. Ta bo obravnavala predlog družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo ter sprejela stališča in sklepe o vlogi in nalogah sindikatov pri uveljavljanju načela delitve po delu in rezultatih dela.

Kaj smo na področju vzgoje, izobraževanja in znanosti doslej storili za uveljavitev delitve po delu, zakaj si moramo tudi na tem področju prizadevati za uresničenje tega načela, kako zasnovati ustrezna merila za vrednotenje vzgojno-izobraževalnega dela, kako uresničiti pravično in spodbudno nagrajevanje po delu v naši dejavnosti — to so temeljna vprašanja, na katera moramo v pripravah na drugo konferenco slovenskih sindikatov odgovoriti tudi delavci vzgoje, izobraževanja in znanosti, da bomo lahko opredelili prihodnje naloge in smeri delovanja.

Za širšo osvetlitev teh vprašanj objavljamo (v skrajni obliki) poročilo Republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti o desedanjem delu pri uveljavljanju delitve po delu in širši uvod v razpravo, ki ga je na seji podal predsednik tega odbora, Geza ČAHUK.

DOSEDANJA PRIZADEVANJA REPUBLIŠKEGA ODBORA

Uveljavljanje načela delitve po delu sodi med osrednje dejavnosti republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti. Uresničevanje tega načela v vzgojno-izobraževalnih in raziskovalnih organizacijah je povezano s samoupravnim položajem delavca, odvisno pa je tudi od tega, koliko delavec vpliva na višino ustvarjenega dohodka. Uresničevanje svobodne menjave dela in čim neposrednejši družbeno-gospodarski odnosi med uporabniki in izvajalci so temeljni pogoji za to, da bodo delavci v naših organizacijah resnično subjekt pridobivanja dohodka.

V zadnjih letih tega srednjeročnega obdobja so bile izpolnjene nekatere bistvene predpostavke za uresničenje svobodne menjave dela. Do konca tega leta bo končano tudi samoupravno interesno organiziranje izvajalcev in porabnikov v interesnih skupnostih. Ostaja pa vprašanje, s kakšnimi ekonomskimi merili vrednotiti delo in rezultate dela delavcev na področju vzgoje, izobraževanja in znanosti. Zato še ni premagano pojmovanje, da sta šolstvo in raziskovalna dejavnost družbeno poraba, osebni dohodki prosvetnih delavcev zaostajajo za dohodki drugih delavcev, sam obseg in kakovost dela pa se ne zrealizira v ustvarjenem dohodku. Zaradi pomanjkanja meril se cena posameznih storitev ponekod oblikuje tržišno, čeprav gre za dejavnosti posebnega družbenega pomena, ustvarjeni dohodek pa precej presega vloženo delo in porabljenih sredstev. Na vse to je republiški odbor že večkrat opozarjal.

Težka pot do skupnih osnov in meril

Republiški odbor sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti je s skupnimi komisijami udeležencev samoupravnih sporazumov že v letu 1979 opredelil kroge udeležencev posameznih sporazumov. To so: vzgojno-varstvene organizacije, osnovne šole, srednje šole, glasbene šole, zavodi za usposabljanje, delavske univerze, študentski domovi, dijaški domovi, visoko šolstvo in raziskovalne organizacije.

Ko je republiški odbor spomladi obravnaval razloge, zakaj zaostajamo pri uresničenju nalog, je ugotovil, da je treba vlogo in vsebino samoupravnega sporazumevanja razčleniti in konkretizirati, da bi laže v skupnih komisijah in sindikatih opredelili sestavo in vsebino sporazumov. Pri pripravi skupnih osnov in meril za oblikovanje in delitev osebnih dohodkov so namreč manjkale strokovne podlage za ugotavljanje zahtevnosti in uspešnosti dela.

Priprava strokovnih podlag in njihovo preverjanje v praksi sta terjali znatno več časa, kot je bilo predvideno. Priprava teh podlag je bila vsekakor potrebna, saj šole nimajo za tako delo

usposobljenih strokovnih služb, strokovne organizacije pa niso odgovorile na nekatera odprta strokovna vprašanja o vrednotenju vzgojno-izobraževalnega dela. Že v letu 1976 je družbeni pravobranilec samoupravljanja predlagal Republiški komisiji za vzgojo in izobraževanje in Zavodu ŠRS za šolstvo, naj oblikujeta ustrezen organ ali delovno skupino za izdelavo strokovnih osnov za delitev osebnih dohodkov, ker so za pripravo le-teh potrebna posebna strokovna znanja in utemeljitve. Žal to ni bilo storjeno. Zato so samoupravni sporazumi, sprejeti in dopolnjeni od izida zakona o združenem delu do leta 1979, le okvirni in načelni in povzemajo, delno ali v celoti, metodologijo za vrednotenje zahtevnosti del, ki je prilagojena gospodarstvu. Brez izdelanih meril pa tudi ni bilo mogoče dopolnjevati in izpopolnjevati pravilnikov o delitvi dohodka.

Zaradi pomanjkanja skupnih meril se v pravilnikih o delitvi osebnih dohodkov kažejo neustemeljene razlike pri vrednotenju zahtevnosti in uspešnosti dela, narašča pa tudi število sporov pred sodišči združenega dela. Tudi informacija družbenega pravobranilca samoupravljanja o nekaterih problemih v osnovnem šolstvu navaja, da se zaradi neenotnega in pogosto spornega vrednotenja učiteljevega dela, zaradi različne organizacije in delitve dela v posameznih šolah, v učiteljskih kolektivih povečuje nezadovoljstvo, ki negativno vpliva na vzgojno-izobraževalno delo.

Skupna merila za vrednotenje dela v osnovni šoli

Po enoletnem delu je delovna skupina republiškega odbora sindikata in Pedagoškega inštituta Univerze v Ljubljani izdelala predlog za oblikovanje skupnih meril za vrednotenje vzgojno-izobraževalnega in drugega dela v osnovni šoli. Predlog za oblikovanje skupnih meril je Pedagoški inštitut natisnil v 4.000 izvodih, poslali pa smo ga vsem osnovnim šolam v razpravo. V oktobru in v začetku novembra je republiški odbor sindikata v sodelovanju z občinskimi odbori organiziral 13 posvetov za osnovne šole, na katerih so avtorji predloga podrobneje prikazali predlagani sistem in merila. Teh posvetov se je udeležilo okoli 1200 delavcev osnovnih šol, med njimi predsedniki osnovnih organizacij sindikata, predsedniki komisij za delitev osebnih dohodkov, ravnatelji šol, predsedniki občinskih odborov sindikata in predstavniki organizacijskih enot Zavoda ŠRS za šolstvo. Na vseh posvetih je bil predlog pozitivno ocenjen kot potrebna in kakovostna strokovna podlaga za načrtovanje in organizacijo dela v osnovni šoli in za oblikovanje skupnih meril pa tudi pravilnikov za delitev osebnih dohodkov. V novembru je delovna skupina že pripravila delovno zasnovano sporazuma dejavnosti, ki jo bo skupna komisija še v de-

cembru obravnavala in poslala nato osnutek sporazuma vsem osnovnim šolam.

Pospešeno tudi na drugih področjih

Priprava za vrednotenje dela in samoupravnih sporazumov poteka pospešeno tudi na drugih področjih vzgoje, izobraževanja in znanosti.

Srednje šolstvo je sprejelo sporazum dejavnosti lanske leto. Delovna skupina pripravlja skupna merila, v katerih bodo smiselno uporabili načela, metodologijo in rešitve iz predloga za osnovno šolstvo.

Skupna komisija vzgojno-varstvenih organizacij je že lani izdelala prvi osnutek sporazuma, vendar se je ponovno lotila njegove izdelave.

Tudi glasbene šole pripravljajo skupna merila za oblikovanje in delitev osebnih dohodkov in metodologijo za pripravo razvida del in nalog.

Raziskovalne organizacije so pri pridobivanju dohodka v posebnem položaju. V pripravah za dopolnjevanje sporazuma so razčlenile pogoje gospodarjenja. Skupna komisija pri tem ugotavlja, da je zaradi velikih razlik izbrati značilne kazalnike in merila poslovanja.

Darja Jenko, 3. razr.: Kruh za veliko družino, likovni pedagog: Stana Pibernik, Osnovna šola Komenda Moste

Skupna komisija samoupravnega sporazuma visokega šolstva je najprej zbrala pravilnike vseh visokošolskih temeljnih in delovnih organizacij, primerjala je delovne obveznosti pedagoških delavcev, merila za količino in kakovost dela ter vrednotenje zahtevnosti dela pedagoških in drugih delavcev. Primerjava je pokazala velike razlike med organizacijami pa tudi to, kaj je treba urediti v skupnih osnovah in merilih.

Skupna komisija delavskih univerz pripravlja dopolnitve in spremembe sporazuma na izhodiščih iz družbenega dogovora. Po sprejemu družbenega dogovora bo svoje delo tudi končala.

Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti je usklajeval delo navedenih dejavnosti in v posredoval stališča in pripombe republiškega sveta Zveze sindikatov. Stališča sindikata do nekaterih odprtih vsebinskih vprašanj glede sporazumevanja v naši dejavnosti je prikazal še posebej na posvetu v oktobru. Z družbenim dogovorom o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo bodo podana trdna izhodišča za nadaljnje delo. Skupne komisije bodo tako lahko pospešeno pripravile zasnovane skupnih meril za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke.

ZA PRAVIČNO IN SPODBUDNO NAGRAJEVANJE

(Uvodna beseda Geze Čahuka na seji republiškega odbora)

Zakon o združenem delu pripisuje poseben pomen uresničenju načela delitve po delu in rezultatih dela, ki mora prispevati k večji kakovosti dela in

boljši izrabi delovnega časa. Uresničevanje teh določil bo nedvomno prispevalo k urejanju dohodkovnih odnosov v celotnem združenem delu.

V sindikatih ocenjujemo, da je pospešeno urejanje samoupravnih družbenogospodarskih odnosov in nagrajevanja po delu v sedanjem trenutku najpomembnejša naloga. Ta ocena temelji na dejstvu, da je materialna spodbuda močan dejavnik za doseg boljših delovnih uspehov, večje delovne storilnosti, večje materialne blaginje in višje življenjske ravni. Pri tem ne gre samo za višino osebnih dohodkov, pač pa tudi za čim bolj pravično nagrajevanje. Odstopanje od takega nagrajevanja, ki nastaja, kadar ni ustreznih družbeno dogovorjenih meril, povzroča nezadovoljstvo. Ta pojav smo ugotavljali tudi v vzgojno-izobraževalni dejavnosti, kjer je motiviranost za kakovostno delo izredno pomembna.

Čeprav v vzgojno-izobraževalnem delom neposredno ne ustvarjamo nove vrednosti in materialnih dobrin, je družbeno ustrezno, spodbudno in pravično nagrajevanje dela prav tako pomembno kot na drugih področjih družbenega dela. Dosedanji uspehi za pravičnejši in

pa so tudi izhodišča za opredelitev razvida del in nalog, ki je podlaga za smotrno delitev dela. Ustrezna delitev del in nalog omogoča smotrno izrabo delovnega časa, enakomernjšo obremenitev delavcev in boljšo razporeditev dela glede na strokovno sposobnost delavcev.

Po družbenem dogovoru mora biti delavec udeležen pri osebnem dohodku v skladu z vložnim delom. Delo smo opredelili glede na zahtevnost, obseg in čas, ki je potreben za opravljanje določenih nalog. Tudi za kakovost smo pripravili merila, ki temeljijo na oceni dela in ne na kakih meritvah.

Z oblikovanjem skupnih meril za vrednotenje vzgojno-izobraževalnega dela smo se v vzgojno-izobraževalnih dejavnostih vključili v uresničevanje družbenega dogovora, čeprav nam ni uspelo rešiti vseh vprašanj, saj tudi družbeni dogovor ni mogel rešiti vseh problemov, zlasti ne v družbenih dejavnostih.

Nekatera odprta vprašanja

Eno izmed pomembnih vprašanj, ki ostane nerešeno tako v družbenem dogovoru kakor v predlogu skupnih meril, je minulo delo. V vzgojno-izobraževalni dejavnosti nikoli nismo razpolagali s sredstvi družbene reprodukcije, zato ne moremo govoriti o tem, kako smo s temi sredstvi gospodarili in da bi iz tega delavec lahko pridobil svoj delež minulega dela. Kljub željam se nam ni posrečilo dokopati se do novih metod za ugotavljanje deleža delavcev iz minulega dela, zato smo ostali pri službenih letih.

Za dosledno nagrajevanje po delu je pomembno, kako se oblikuje dohodek vzgojno-izobraževalne organizacije. V materialni proizvodnji se rezultati večjega obsega dela in bolj kakovostnih storitev zrcalijo v večjem dohodku, kar omogoča spodbujanje posameznika za večje in boljše delo. V vzgojno-izobraževalni dejavnosti temu ni tako. Udeleženci v svobodni menjavi dela še ne vrednotijo dela izvajalcev in njihovega prispevka k ustvarjanju nove vrednosti, k povečanju storilnosti in napredku družbe. Sedanje izračunavanje potrebnih sredstev za uresničenje programa dela šole na temelju standardov in normativov ter števila oddelkov še zdalč ne pomeni stvarnega vrednotenja delovnega programa določene vzgojno-izobraževalne organizacije. Če so

dohodek šole in z njim tudi sredstva za osebne dohodke enaki ne glede na programirane naloge in dosežene rezultate, ni prave spodbude za večje in boljše delo. Včasih so gmotno na boljšem celo tisti, ki si ne nalagajo prevelikega obsega dela, saj dobivajo za manj dela enako denarja. Zato vztrajamo, da je treba vrednotiti konkretne programe dela in zagotoviti zanje ustrezen denar. V izobraževalnih skupnostih pa naj izdelajo merila, s katerimi bo mogoče ugotoviti obseg in ovrednotiti kakovost pri izvajanju delovnega programa posamezne vzgojno-izobraževalne organizacije.

Družbeni dogovor nam nalaga, da moramo tudi v prihodnje ostati pobudniki samoupravnega sporazumevanja v naši dejavnosti. Poleg meril za vrednotenje vzgojno-izobraževalnega dela se moramo torej lotiti tudi priprave samoupravnih sporazumov o skupnih osnovah in merilih. Skupna komisija bo morala pripraviti take samoupravne sporazume, na temelju katerih bomo lahko enako zahtevna in enako obsejna dela in naloge tudi enako ovrednotili. V razpravi o družbenem dogovoru in pri uresničenju njegove vsebine moramo zato iskati konkretne rešitve, ki jih bomo zapisali v samoupravne sporazume in z njimi zagotovili enotnost sistema nagrajevanja po delu in rezultatih dela.

SOGLASNI V STALIŠČIH

Razprava, ki se je razvila na seji republiškega odbora na temelju poročila o dosedanjem delu pri uveljavljanju delitve po delu in po uvodni besedi predsednika tega odbora, je razčlenila posamezna vprašanja in dopolnila prikaz sedanjih prizadevanj in prihodnjih nalog na tem področju. Člani republiškega odbora so soglašali z rešitvami, ki jih zajema predlog družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebno in skupno porabo, pa tudi s predlogi stališč in sklepov druge konference zveze sindikatov Slovenije o vlogi in nalogah sindikatov pri uveljavljanju nagrajevanja po delu. Tako bo delegacija delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti lahko predstavila konferenci prizadevanja, probleme in načrte delavcev te dejavnosti, ki si — tako kot delavci drugih področij — prizadevajo za uresničenje sprejetih družbenih nalog.

J. V.

Zlati znak najboljšim

(Nadaljevanje z druge strani)

učinkovitemu reševanju pomembnih sindikalnih nalog. — Ortopedagoginja **MARIJA PRELOG**, ravnateljica Osnovne šole Cvetko Golar iz Ljutomera. V občini deluje kot prosvetna delavka že od leta 1958. Uveljavila se je kot ugledna delavka z mladino, pri kulturno-umetniškem društvu, pri društvu prijateljev mladine in drugod. Vedno si je prizadevala za ustrezno izobrazbo učiteljev na šoli, s pomočjo krajanov in družbenopolitičnih organizacij je nova šola pripomogla, da je bila zgrajena za usposabljanje duševno prizadetih otrok. Delavka ima veliko funkcij in odgovornosti v kraju in občini. Več kot dvajset let prizadevanje dela v sindikatu, poleg tega razvija in uveljavlja delegatske odnose v šoli in kraju. Prevzela je še odgovornost za družbeno načrtovanje v treh krajevnih skupnostih in dveh osnovnih šolah.

T. D.

Predmetna učiteljica ZOFIJA GROMAN, ki dela na Osnovni šoli Lenart v Slovenskih goricah. Svoje delo je začela kot mlada aktivistka že v letu 1944, od tedaj pa vse do zdaj je prizadevna družbeno-politična delavka, ki se uveljavlja na vseh področjih, kjer ima številne funkcije in odgovornosti. Največji delež je vložila v svoje petindvajsetletno sindikalno delo — ves ta čas spodbuja in organizira raznovrstne akcije, ki pripomorejo k

izobraževanje

delo

Ob jubileju Visoke šole za telesno kulturo

Te dni praznuje svojo 20-letnico Visoka šola za telesno kulturo v Ljubljani, ki je osrednja tovrstna pedagoška in znanstveno-raziskovalna organizacija pri nas. Šola ni nastala naenkrat, temveč je morala preiti pisano pot razvoja. Misel na ustanovitev takšne šole se pojavi že leta 1926, ko so prvi Slovenci odšli študirati telesno vzgojo v Berlin. Leta 1937 zahteva ljubljanska akademska mladina od tedanjega ministrstva za telesno vzgojo v Beogradu, da se pri Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani ustanovi katedra za telesno vzgojo. Zaradi takratne centralistične državne ureditve se predlogi in zahteve niso mogli uresničiti, nato pa zavrla nadaljnje prizadevanje še vojna. Po osvoboditvi se je dejavnost nadaljevala, vendar ozračje še vedno ni bilo naklonjeno visokošolski ustanovi, pojavljalo pa se je tudi vprašanje, kje dobiti ustrezno osebo, ki bi delovala na takšni ustanovi. Tako je bil najprej ustanovljen enoletni Zavod za fizikulturo (1946), ki je dve leti kasneje prerasel v štiriletno Srednjo fizikulturo šolo. Pet let kasneje (1953) je bil ustanovljen Inštitut za telesno vzgojo, ki se je čez tri leta preimenoval v Višjo šolo za telesno kulturo. Še štiri leta je bilo potrebno, da je izšel zakon o ustanovitvi Visoke šole za telesno kulturo (VŠTK). Od prvih zamisli do uresničitve smo torej Slovenci potrebovali skoraj 35 let.

V prvem letu obstoja je bilo na VŠTK vpisanih samo 39 študentov. Število se je nenehno večalo. V jubilejnem letu je na vseh oblikah študija vpisanih 513 študentov.

Šola ima organiziran višješolski, visokošolski in podiplomski študij, slušatelji pa lahko svoj študij usmerijo v pedagoško, trenersko ali športno-rekreacijsko smer. Potrebe po raziskovalnem delu so narekovele usta-

novitev Inštituta za kineziologijo, ki se z najmodernejšo računalniško opremo smotro vključuje v raziskovanje temeljnih in uporabnih vprašanj na obsežnem področju telesne kulture. Knjižnica visoke šole za telesno kulturo, ki je na voljo tudi zunanjim uporabnikom, ima več kot 12.000 knjižničnih enot in obsežno izbrano bibliografijo strokovne literature.

Večji del svojih prizadevanj je šola v preteklem obdobju usmerjala v vzgojo pedagoškega kadra za vse vrste šol. S končanim dveletnim višješolskim študijem si je mogoče pridobiti naziv predmetni učitelj telesne vzgoje, s štiriletnim visokošolskim študijem pa naziv profesor telesne vzgoje. Posebno skrb namenja študentom ob delu, saj je bilo v obdobju 1960-1980 vpisanih kar 1925 takih študentov. Šola si je posebej prizadevala, da bi študirali ob delu pedagoški delavci, ker imajo na področju vzgoje in izobraževanja že nekaj izkušenj.

Ob jubileju so šolo obiskali številni telesnokulturni in družbeno-politični delavci, ki so se pohvalno izražali o dosedanjem delu šole in bodočih načrtih, ki jih je šola predstavila na svoji razstavi. Ob tem ne moremo mimo besed, ki jih je izrekel predsednik RK SZDL Mitja Ribičič: »Visoka šola je postala dostojen in spoštovan člen Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, s svojimi doktoranti pa se bo povsem enakovredno postavila ob stran drugih pedagoško-znanstvenih institucij naše univerze.«

SILVO KRISTAN

20 let Delavske univerze Postojna

Med delavskimi univerzami, ki praznujejo letos dvajset let delovanja, zavzema postojnska delavska univerza vidno in častno mesto. O tem priča njena dvajsetletna bogata dejavnost na področju družbeno-političnega, strokovnega in splošnega izobraževanja odraslih in še posebej pri organizaciji študija ob delu. O tem govori svečana listina, ki jo je lani podelil postojnski delavski univerzi svet univerze v Mariboru »za izjemno skrb pri organiziranju študija ob delu, za ustvarjalno sodelovanje z združenim delom in za velik prispevek k reševanju kadrovske problematike na območju kraško-notranjske in primorske regije«. Te dni pa je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije podelil direktorju delavske univerze Stanetu Murkoviču zlati znak Zveze sindikatov Slovenije.

Slavnostna seja skupščine delavske univerze, ki je bila 24. 11. 1980, povezana z razstavo o njenem 20-letnem delovanju, je potrdila njen ugled te organizacije in njeno povezanost z združenim delom, z delavci in občani. O tem, koliko je prispevala delavska univerza k višji izobrazbeni ravni in boljši usposobljenosti delavcev in občanov za delo in samoupravljanje, povedo tile

podatki: v teh dvajsetih letih je nabiralno znanje na njenih seminarjih, tečajih in v drugih oblikah

dopolnilnega izobraževanja več kot 162 tisoč udeležencev, od tega 126 tisoč pri družbeno-poli-

tičnem izobraževanju.

V oddelkih za odrasle, ki jih je organizirala s sodelovanjem ustreznih matičnih šol, je 434 delavcev končalo osnovno šolo, 390 poklicno šolo (poklicni vodniki motornih vozil, natakarnji, kuharji, varuhinje), 212 tehniško šolo (ekonomski, strojni, prometni in drugi tehniki), 24 delovodsko in poslovodsko šolo (delovodje avtomehaniške, elektro, lesne in strojne smeri, trgovski in gostinski poslovodje), 23 pa je doseglo višjo izobrazbo na prvo stopnjo visoke šole (pravnik, ekonomisti, gradbeni in elektro inženirji, agronomi, učitelji razrednega pouka). Kraško-notranjska regija večine te šole nima; z dislociranimi oddelki in središči za študij ob delu je delavska univerza približala študij zaposlenim in jim omogočila, da so ti pridobili strokovno izobrazbo.

Uspehi in prizadevnost, ki je bila potrebna za njihovo uresničitev, zaslužio priznanje, postojnska delavska univerza pa tudi v prihodnje podporo vseh družbenih dejavnikov na svojem območju, ki se zavzemajo za gospodarski in splošni napredek kraja.

J. V.

Jasmina Krt, 7. raz.: Slovo, likovni pedagog: Dora Pečovnik, Osnovna šola Srečko Kosovel Sezana

Učitelj gospodinjstva – organizator življenja »velike družine«

Društvo strokovnih in predmetnih učiteljev gospodinjstva SR Slovenije je organizirala letošnjega novembra na Otočcu ob Krki seminar z naslovom Slovenske ljudske jedi v družbeno organizirani prehrani. Srečanja se je udeležilo približno 230 predmetnih učiteljev gospodinjstva. Seminar je poleg strokovnega dela obsegal tudi idejni del, v katerem je imela tovarišica Vida Tomšič referat Družina – gospodinjstvo – krajevna skupnost.

V svojem govoru je povedala misli, ki so bile hkrati potrdilo prizadevanj vseh, ki delamo v vzgoji in izobraževanju na področju gospodinjstva, njene misli pa so bile hkrati motivacija in smernice za nadaljnje delo.

Smo v času velikih reform, ki so prav gotovo tudi dokaz in posledica stopnje razvoja naše družbe. Le-ta postavlja zahteve po novih in kakovostnejših dosežkih v gospodarstvu, v družbenopolitičnem in kulturnem življenju. Posledica teh novih zahtev in potreb pa so tudi velike reforme v našem šolstvu. Smernice tov. Tomšičeve so bile za nas še posebno dragocene, zato ker je treba odgovoriti še na veliko vprašanj; ne gre le za vprašanja o vzgojno izobraževalnih vsebinah, metodah in oblikah dela pri predmetu gospodinjstva, temveč tudi za vprašanja mesta učitelja gospodinjstva v reformirani šoli pa tudi za ustrezen profil učitelja gospodinjstva. Učitelj gospodinjstva naj bi bil, kot je poudarila tov. Tomšič, pobudnik novega načina življenja, v katerem bo postala šola »velika družina«.

To pa seveda pomeni, da mora odpreti vrata učilnice ter svoje znanje in sposobnosti posredovati ne le med šolsko uro, temveč vedno in povsod, kjer jih je mogoče in potrebno. Te možnosti in potreb pa v novi reformirani šoli prav gotovo ne manjka. S tem ko se odpro vrata učilnice, lahko učitelj gospodinjstva omogoči, da učence bolje razume tisti tolikokrat ponovljeni stavek: Ne uči se za ocene, uči se za življenje.

IZ UČILNICE V ŽIVLJENJE

Ta stavek je za učenca abstrakten, dokler mu ne damo možnosti, da svoje znanje, pridobljeno v učilnici, uporabi zunaj nje v novih razmerah, v novem okolju. Uporabljanje znanja pa je največja motivacija za nadaljnje učenje; ta motivacija je veliko vredna zato, ker

staja vse večja nujnost, saj gre v bistvu za družbeno pomoč družinam, ki zaradi zaposlenosti obeh staršev in spricho vse hitrejšega življenjskega utripa ne morejo opravljati vseh nalog, ki so bile nekdanj izključno stvar individualnega gospodinjstva.

POBUDNIK NOVEGA

Misli tovarišice Tomšičeve, da mora postati vsak učitelj gospodinjstva pobudnik novega načina življenja, pa skrivajo še eno pomembno zahtevo. No način življenja pomeni med drugim tudi spremeni odnose med ljudmi; v mislih imam zlasti odnose med žensko in moškimi. Stari patriarhalni družinski odnosi so preživeti. Ženska, katere poslanstvo so videli v rojevanju otrok in v skrbi za družino, postaja povsem enakovredna moškemu. Je zaposlena, sodeluje v družbenopolitičnem življenju.

To pa lahko tudi negativno vpliva na odnose v družini, če si delo v njenem gospodinjstvu člani ne delijo in si med seboj ne pomagajo. Žal se še vedno srečujemo s tradicionalnimi pogledi, da je delo v gospodinjstvu zadeva žensk. Zato ni čudno, kot je dejala tovarišica Tomšič, da še srečamo tudi ženske težnje, da bi šle nazaj v družino in gospodinjstvo. »To pa je anahronizem, ki pomeni pot nazaj.«

Posledice takih zmotnih prepričanj so lahko za družino krute in ponavadi so žrtve otroci. Mi pa vemo, da so otroci največja vrednota družbe in da jim moramo zagotoviti srečno otroštvo, ki je pogoj za razvoj srečne in zdrave osebnosti. Zato ob tem problemu ne govorimo o pomoči ženski oziroma ženski materi, temveč gre za pomoč celotni družbi. Pomembna naloga učitelja gospodinjstva je, da načrtno razvija humane in tovariške odnose med spoloma – ne le pri pouku, temveč na vsakem koraku življenja in dela. Samo zakonska svetovalnica ne more rešiti te naloge, kajti humanih odnosov med spoloma ne moremo razviti s predavanji, učbeniki in drugo literaturo. Razvijamo jih lahko predvsem v življenju in ob delu. To pa je spet vzrok več, da mora učitelj gospodinjstva ak-

tivno nastopati ne le v šoli. Njegov pomembno mesto je tudi v krajevni skupnosti.

Krajevne skupnosti, ko manjše urbanistično bolj zaokrožene enote dajejo več možnosti za javno in skupno odločitev ljudi o pomembnih problemih in težavah, med katere gotovo sodi tudi problem družbeno-političnega življenja. Lokalni zaokrožene krajevne skupnosti lahko tudi pomagajo družinam pri vzgoji otrok, saj jih lahko vse starostih zaposlijo pri urejanju okolja, zbiranju dragocinskih odpadnih surovin, s pomočjo ostarelim v gospodinjstvih, z organizacijo proslav in prireditelj in podobnim. Za vse te akcije lahko učitelj gospodinjstva organizator, pobudnik ali vsaj aktivni sodelavec, saj mu njegovo strokovno znanje to omogoča. Takimi akcijami bi lahko energično mladine (zlasti še pubertetno) usmerjali v širši socialni prostor in tako reševali mnoge oblike deviantnega vedenja mladih njihove zaposlitve v prostem času, probleme poklicnega usmerjanja in nenazadnje tudi probleme humanih odnosov med spoloma. Hkrati pa damo mladim s takimi akcijami priložnost, da uporabijo svoje teoretično znanje v praksi in da ob delu zaznajo potrebo po novem znanju. Organizirano življenje v krajevni skupnosti lahko prepreči odtujevanje med ljudmi. Krajevne skupnosti naj bi postale »velike družine«, v katerih ne bo osamljenih, neomolčnih odtujenih.

V vsem tem razmišljanju sem govorila predvsem o nalogah, ki jih imamo učitelji gospodinjstva. Seveda se ob tem postavi vprašanje kadrovske šole, ki oblikuje učitelja gospodinjstva in tega organizatorja življenja »velike družine«. Verjetno bo v prihodnje zaradi vse večjih zahtev, ki se nam postavljajo, treba razmisliti ali smo učitelji gospodinjstva ob koncu formalnega šolanja sposobni prevzeti te naloge. Kos jim bo le tedaj, če bomo imeli na le široko strokovno znanje, temveč tudi široko razgledanost družbeno-političnega in pedagoško-psihološkega področja.

JUDITA POČKAJ

Darko Kovač, 6. raz.: Družina, likovni pedagog: Tonka Tacol, Osnovna šola Brezovica pri Ljubljani

Jugoslovanski izobraževalni sistem v očeh mednarodne javnosti

Po 18 letih se je Jugoslavija spet odločila, da predloži svoj izobraževalni sistem v presojo komiteju za izobraževanje pri OECD — organizaciji za ekonomsko sodelovanje in razvoj, ki združuje 24 gospodarsko najbolj razvitih dežel zahodnega sveta in v kateri se Jugoslavija, čeprav le kot opazovalka udeležuje vseh tistih akcij, za katere meni, da bi jih lahko koristile v njenem razvoju.

OECD se kljub svojemu nazivu ne posveča le ozko ekonomskim vprašanjem, saj se razvite dežele zavedajo tesne in usodne povezanosti drugih družbenih področij, zlasti izobraževanja, z ekonomskim razvojem. V svojem Komiteju za izobraževanje kot tudi v Centru za raziskovanje in novosti v vzgoji (CERI) prireja OECD veliko posvetov, vse do takih na ministrski ravni, usklaja raziskovalno-razvojne projekte in izdaja veliko publikacij s področja vzgoje in izobraževanja. Med vsakoletne akcije sodi tudi podrobna obravnava izobraževalnega sistema v dveh deželah članicah; letos sta bili na vrsti Grčija in Jugoslavija.

Razprava, ki je potekala novembra 1980 na sedežu OECD v Parizu, je bila le sklepni akt večletnih priprav; skupina naših strokovnjakov je najprej pripravila obsežno poročilo o položaju in problemih izobraževalnega sistema v Jugoslaviji — od predšolske vzgoje do izobraževanja odraslih. Glede na velike razlike v urejanju šolstva med republikami in glede na pomanjkanje enotnih statističnih podatkov je že samo to poročilo, ki so ga v angleškem prevodu prejele vse članice, kljub nekaterim enostranskim in pomanjkljivim, pomembnim dosežkom.

Na temelju tega poročila in drugih dosegljivih virov so trije posebej za to določeni eksperti izdelali svoje poročilo o našem izobraževalnem sistemu. Da se ne bi opirali le na »papirne« vire, so preživeli tudi dva tedna v Jugoslaviji, kjer so — skupno ali posamič — obiskali prav vsako republiko in avtonomno pokrajino, v njih pa pisano zbirko strokovno-izobraževalnih organizacij — od vrtec, osnovnih in drugih šol pa do zavodov za šolstvo, raziskovalnih in upravnih teles, zavodov za izdajanje učbenikov itd.

Prvi trenutek smo imeli pomisleke ob enostransko »anglosajski« sestavi ekspertne skupine (po en strokovnjak iz ZDA, Velike Britanije in Avstralije); izkazalo se je, da so ti pomisleki odveč, saj je šlo za znanstvenike širokih, dokaj naprednih pogledov, ki so se dobro namerno in z veliko vztrajnostjo poglabili v tančine našega samoupravnega sistema v celoti in kakor se kaže na področju izobraževanja. »Razburljivost jugoslovanskega sistema ni le v problemih, od katerih so mnogi skupni vsem članicam, temveč v socialni strategiji, ki jo predlagajo za njihovo reševanje. Pri tem neomajno zaupajo v svoj kašipot prihodnosti.«

Ko sem kot predvidena članica delegacije dobila v roke osnutek njihovega poročila, ga nisem mogla odložiti, dokler ga nisem prebrala od prve do zadnje strani, tako zanimivo je bilo napisano — ne kot suhoparen dolžnostni protokol, ampak kot živ esej, posejan z osebnimi opaznanji, vtisi in vrednotenji. Priznanju za ogromen napredek, ki smo ga dosegli v zadnjih desetletjih, se pridružuje rahla skepsa, npr. glede tega, kakšne bodo posledice tolikšne decentralizacije tako v načrtovanju kot tudi v financiranju šolstva na vseh ravneh; ali se ne bodo razlike, zlasti med revnimi in bogatimi (občinami pa tudi republikami in pokrajinami) tako zelo povečale, da bodo ogrozile temeljne cilje našega razvoja; ali ni v izredno zapletenem, včasih nepreglednem sistemu samoupravnega odločanja nevarno, da se pojavijo novi viri moči, zlasti v (samo) upravni birokraciji, ki bodo skušali uveljaviti svoje; kako bomo — navajeni stalne ekspanzije v šolstvu — opredelili nove prednostne naloge ob manjši ali nikakršni gospodarski rasti (vprašanje, ki je že pereče v večini zahodnoevropskih držav)?

Skoraj 100 strani dolgo poročilo, ki mu je priključeno 30 vprašanj, preveva spoštovanje do naše svojevrstne poti in zau-

panje, da bomo kot »narod junakov« premagali tudi vse tovrstne težave. »Glavni tok jugoslovanskega šolstva teče močno in jasno. Uspešno sprejema mnoge prilike geografskih in etničnih skupnosti in končno predstavlja kot Donava, mogočno reko jugoslovanstva. Dobili smo splošen vtis trdnih, neomajnih ciljev.«

V rahli zaskrbljenosti, kako bo potekala celodnevna razprava, ki je zrežirana skoraj kot nekakšen tribunal (skupina ekspertov kot »tožitelj« najprej zastavi vprašanja, člani delegacije odgovorjamo, nato se, kot mednarodna porota, vključijo v razpravo še predstavniki vseh drugih dežel), smo člani delegacije oblikovali odgovore na vprašanja v glavnem že doma. Ne moreš pa se pripraviti na vprašanja, ki »jih postavljajo« sproti.

ležnih več kot 90% otrok npr. v Sloveniji in Vojvodini in le 5% na Kosovem in v Črni gori?

— Kako bomo reševali problem prenatrpanosti osnovnošolskega predmetnika in učrtov? (Dosežki osemletne obvezne šole so bili deležni nedeljenega priznanja, a tudi tu niso mogli eksperti mimo dejstva, da so izdatki na glavo osnovnošolca v Sloveniji dvakrat višji kot na Kosovem — ob sicer šestkratni razliki v nacionalnem dohodku.)

Največ vprašanj je bilo o srednjem šolstvu. Sam prehod na enotni sistem usmerjenega izobraževanja so sprejeli z odobravanjem, saj je to preces, ki poteka z večjimi ali manjšimi zastoji v vseh deželah članicah. Resno in odločno pa so opozarjali, da je treba potek in prve sadove reforme natančno in sistematično spremljati in ovrednotiti ter vgraditi korektorne mehanizme, če bi se rezultati preveč odklanjali od ciljev (npr. glede izobraževalne poti in zaposlovanja mladih, glede nivoja znanja, ki ga dosežajo).

POMEMBNA UVELJAVITEV NAŠIH ZAMISLI

Kako smo že usposobili in kako se nameravamo pripraviti učitelje na zahtevne reformne naloge s strokovnim pa tudi pedagoškimi znanji? Ali smo predvideli primerjalno spremljanje ustreznosti različnih modelov usmerjenega izobraževanja, zla-

nosti in potrebe krajevne industrije? Kako se bodo sploh kultumometriške in podobne usmeritve odrezale v »tekmi« za sredstva in položaj s proizvodnimi usmeritvami? Kaj smo naredili, da bi zmanjšali stereotipno usmerjanje v »ženske« in »moške« poklice?

Kako bomo usklajali poklicne in izobraževalne želje mladih s potrebami gospodarstva (skoraj vse dežele OECD se otepaajo z naraščajočo nezaposlenostjo med mladimi)?

Razpravljalce je zanimala tudi prihodnja usoda delavskih univerz (glede na nujno preusmeritev) in višjih šol pa kaj nameravamo ukreniti, da bi zvišali učinkovitost visokega šolstva; koliko nameravamo in želimo nadzoro-

vati vsebino množičnih občil, zlasti televizije, in kolikšna je v resnici moč ZK pri vplivanju na odločitve v šolstvu.

Že ta kratki izsek kaže na raznolikost vprašanj, ki so kar deževala; baje v tem komiteju že leta ne pomnijo tako žive razprave ob sistemu kakšne države članice. Skoraj vse prisotne države so se vključile v sedemurno razpravo, ki se je potem nadaljevala pogosto še na hodnikih. Mnogi so seveda spraševali stvari, ki jih najbolj »žulijo« tudi doma pa tudi nam se je včasih zazdelo, da sedimo na kakšni domači razpravi o vprašanih reforme. Iz nekaterih druga vprašanj so sicer zazvenela drugačna družbena izhodišča, druga pa so pokazala na identičnost mnogih problemov.

Razpravljalci so se z odgovori, v katerih nismo skušali umetno olepševati položaja, v celoti zadovoljili, velikokrat so bili tudi prijetno presenečeni (npr. ob prikazu šolstva narodnosti). Razprava je izzvenela kot pomembna uveljavitev naših zamisli v tem delu mednarodne javnosti, ki se enako podrobno posveča le še prikazom ekonomskega stanja članic.

Ob vsem zmagoslavju pa smo člani naše delegacije nesli domov, vsak v svoje delovno področje, še veliko vprašanj, pri reševanju katerih lahko sicer dobimo od zunaj pomembne vpoglede in podporo, a rešiti jih ne more nihče, razen nas samih. DR. B. MARENTIČ POŽARNIK

Tu se je reforma že zdavnaj začela

Pri uresničevanju nove podobe usmerjenega izobraževanja, ki je nastala kot sinteza naprednih stališč in načelnih odločitev, bi se lahko še bolj naslonili na izkušnje tistih izobraževalnih organizacij, ki so s svojim delom že dolgo predhodnice usmerjenega izobraževanja. Bolj bi lahko zaupali zakonu marksistične dialektike, ki pravi, da moramo iskati kraljeve dobe zmeraj že v prejšnji, saj vsak kakovostni premik postopno dozoreva že znotraj prejšnje družbene stvarnosti.

Ta misel me spremlja, ko urejam vtise in zapiske o Železarskem izobraževalnem centru Jesenice (tam mu pravijo kar ŽIC), enemu izmed veteranov med tistimi izobraževalnimi centri, ki so zrasli ob tovarnah in ostali z njimi povezani vse do danes. Tu se že dolgo uresničujeta nekatera načela, ki so temeljna za usmerjeno izobraževanje: skladnost izobraževanja s potrebami združenega dela, povezanost izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja v enovito celoto.

Več kot štiri desetletja je minilo, odkar je Kranjska industrijska družba ustanovila Železarsko strokovno nadaljevalno šolo, ki naj bi usposabljala mladino za železarske poklice. Iz nje je v povojnih letih postopno zrasel močan izobraževalni center, ki je v šestdesetih letih združil vse izobraževanje za potrebe železarne. Center ima zdaj šolo za metalurške delavce, poklicno šolo kovinarske in elektro smeri, tehniško metalurško in strojno šolo ter delovodsko šolo istih smeri. V sestavi centra je poseben oddelek za funkcionalno izobraževanje. Nekateri šole imajo tudi zunanje enote (Ravne na Koroškem, Črnomelj).

V ŽIC se je izšolalo kar polovica jeseniških železarjev. Če prištejemo tiste, ki so se tu usposabljali na tečajih in v drugih nešolskih oblikah, skorajda ni delavca v železarni, ki ne dolguje centru svoje strokovne izobrazbe ali usposobljenosti. Tu so kadrovski temelji železarne, ki nikdar ni odrekla svojemu izobraževalnemu središču dodatnih sredstev, da se je lahko razvijalo in posodabljalo ter delovalo v skladu z njenimi potrebami.

OD METALURŠKEGA DELAVCA DO INŽENIRJA IN PROFESORJA

Zamisel usmerjenega izobraževanja, naj bi se mladi po pridobitvi strokovne izobrazbe zaposlili in se iz dela vračali v izobraževanje, je tu že dolgo stvarnost. Mnogi učenci ŽIC so nadaljevali izobraževanje ob delu, neradki med njimi so prehodili vso dolgo pot od kvalificiranega železarja do inženirja pa vse do akademskih naslovov.

Tako pot izobraževanja in dela ima za seboj tudi direktor ŽIC, Severin GOLMAJER, letošnji

Žagarjev nagradjenec. Izučil se je najprej za strojnega ključavničarja, nato še za tehničnega risarja. Želja po strokovnem znanju ga je vodila naprej na metalurško tehniško šolo. Zahteve pedagoškega dela, v katerega se je vključil kot učitelj praktičnega pouka, so ga spodbudile, da je nadaljeval šolanje na Visoki industrijsko-pedagoški šoli na Reki in dosegel diplomu profesorja industrijske pedagogike. Vzoredno s šolanjem ob delu je prevzemal čedalje zahtevnejša dela in naloge v ŽIC. Sprva učiteljski praktični pouk je postal nato vodja delavnic, kasneje ravnatelj poklicne šole, nato ravnatelj vseh strokovnih šol in nazadnje direktor železarskega izobraževalnega centra. Ustvarjalno delo in izobraževanje sta izklesala v njem značilne osebnostne poteze: prednost delu, stvarnost in prodornost mišljenja, človeško toplino ter preprostost in neposrednost.

V ŽIC je začela svojo izobražbeno pot tudi večina njenih zdajšnjih učiteljev. Medtem ko na nekaterih šolah učitelji, ki nadaljujejo študij ob delu, nimajo opore v kolektivu, so bili tu izobraževanju ob delu zmeraj naklonjeni. Povezovanje strokovne in pedagoške izobrazbe, učenja in dela, izkušnje in dopolnilnega izobraževanja je izoblikovalo učiteljski zbor, ki je kos zahtevnim nalogam usmerjenega izobraževanja. Tu ni bojzani, da bi učni proces ostal v mejah šolske učnosti, da bi učitelji zaostajali za tehnološkim razvojem. Stalen neposreden stik z železarno in njenimi strokovnimi delavci tega ne dovoljuje. Sicer pa precej strokovnjakov železarne dodatno poučuje tudi v ŽIC, določeno število ur imajo po dogovoru z železarno tudi med delovnim časom.

V tem okolju so tudi medsebojni odnosi med učitelji in učenci daleč od vsake odtujenosti in šolskega formalizma. Skupno delo in delovna vzgoja v industrijskem obratu oblikujeta delovne, tovariške in pristno človeške odnose, v katerih pa je poudarjena odgovornost za delo in učenje.

SKRB ZA SODOBEN UČNI PROCES

Povezovanje centra z železarno in drugimi delovnimi organizacijami (npr. z Verigo v

Lescah) je zgled, kako naj bi bila v usmerjenem izobraževanju šola povezana z združenim delom. Skupaj z uporabniki ugotavljajo potrebe po temeljnem in dopolnilnem izobraževanju, načrtujejo njun obseg, se dogovarjajo o prilagajanju programov, ocenjujejo uspešnost izobraževanja. V ŽIC so se dodatno usposobili delavci za novo valjarno, za tehnološko uporabo plina kot goriva v zadnjem času. Narčni za novo jeklaro vsebujejo tudi načrt, kako usposobiti, dokvalificirati in prekvalificirati potrebne delavce.

Ob denami pomoči železarne je center sproti posodabljal delavnice z novimi stroji in učilnice s sodobno izobraževalno tehnologijo. Zdaj ima center interno televizijo, multimedijsko učilnico, svojo tiskarno. Vsaka učilnica ima grafoskop, televizijo, diaporojektor, možnost za fazmnoževanje in fotokopiranje.

Skrb za sodoben in učinkovit učni proces vključuje tudi skrb za učitelje. Med njimi ni nikogar več, ki ne bi imel zadovoljivo rešenega stanovanjskega vprašanja.

Skrbijo pa tudi za učence, še zlasti tiste, ki prihajajo od daleč. Njim je namenjen dijaški dom, ki je v sestavi centra. V železarni je že od nekdaj veliko delavcev iz drugih republik in pokrajin. Zdaj se šolajo v centru že njihovi otroci. Mladi, ki živijo v domu, dobivajo kadrovske štipendije, doplačilo k stroškom doma in druge ugodnosti. Tako se hitreje živijo v okolje in vključijo v izobraževanje.

ZADOŠČENJE, KI GA DAJE PEDAGOŠKO DELO

Kaj spodbuja pedagoške delavce centra k vztrajnemu in požrtvovalnemu, zaradi nenehnih sprememb in novosti tudi nemirnemu poklicnemu delu? »Naše delo je hvaležno«, pravi Severin Golmajer. »Tu vidiš njegove sadove. Najbolj prijetno pa ti je pri srcu, ko jih gledaš, kadar na koncu šolanja odhajajo, zrel in izoblikovani. Kako v nekaj kratkih letih vzgoja, izobraževanje in delo iz temeljev spremenijo mladega človeka! To zadoščenje, ki ga daje pedagoško delo, daje tudi moč za nadaljnje delo.«

Ko se spomnim na ta pogovor ob obisku v železarskem izobraževalnem centru, ne dvomim, da so uresničljivi cilji, ki smo si jih postavili z usmerjenim izobraževanjem — seveda če bomo šli po taki poti, kakršno je prehodil ta center. Ne čez noč, ker to preprosto ni mogoče, ampak z leti vztrajnih prizadevanj, ki morajo povezoovati tako kot na Jesenicah šolo in tiste, za katere izobražuje in usposablja. JOŽE VALENTINČIČ

Marjetka Zupančič: 7. razr.: Postali bova dobri kuharici, likovni pedagog: Rozika Cerovšek, Osnovna šola Jurij Dalmatin Krško

Nekakšna generalna je bilo prisostvovanje obravnavi grškega izobraževalnega sistema prejšnjega dne. Ob tem nam je postalo jasno, da nima smisla vztrajati na nekakšnem obrambnem stališču, ki bi skušalo zanikati vsakršne dileme, ampak da lahko le v odprtem pogovoru prepričljivo razjasnimo bistvo naše poti in dobimo od drugih ideje in pobude, kar je navsezadnje tudi namen.

Težko je na kratko povzeti bistvo sedemurne zelo žive razprave. Naj nazivam nekatera od številnih vprašanj:

— Kaj načrtujemo v zvezi z zgodnejšim vstopom v šolo? (glede tega se razlikujemo od vseh drugih dežel). Ali mislimo s tem v zvezi razširiti načrtno pripravo na šolo in kako je v skladu z našim pojmovanjem enakih možnosti, če je take priprave de-

sti različnih sorazmerij med deležem strokovne in splošne izobrazbe, ki jih uveljavljamo v različnih delih države? Ali sistematično razčlenjujemo izkušnje v drugih državah — ne zaradi slepega posnemanja, ampak v pomoč pri lastnih odločitvah. (Na Švedskem so npr. v splošno srednjo šolo vključili usposabljanje za 37 poklicnih smeri; dežele, ki so imele veliko raznolikost v srednjem izobraževanju, si prizadevajo v glavnem za poenotenje; prej enotni sistemi pa se postopno diferencirajo. Optimalno stopnjo »enotnosti« v različnosti« pa še iščejo.)

Kako nameravamo poskrbeti za mladino, ki je posebno nadarjena, npr. za matematiko, da bomo dobili tudi vrhunske raziskovalce? Kako premostiti pretirano vezanost izobraževalnih centrov v manjših krajih na mož-

**Srečno
1981**

Ko nazdravljamo novemu letu...

Naša novoletna anketa

nem področju, smo vedeli, da začnemo novo poglavje v razvoju slovenskega šolstva.

Zato o novem letu ne bomo govorili kot o letu iskanj rešitev in poti za preobrazbo. Tudi ne bomo več le zavzeto razpravljali o poteh in možnostih za reformo naše šole. Novo leto bo leto uresničevanja dogovorjenih in sprejetih odločitev. Praktično uresničevanje bo prav gotovo zahtevalo veliko naporov vseh delavcev v združenem delu in še zlasti delavcev, ki delajo v šolah, delavskih univerzah, vzgojno-varstvenih organizacijah, domovih, izobra-

ževalnih centrih. Od vsakodnevne nega pedagoškega dela v učilnicah, igriščih, v delavnicah in tam, kjer bodo prosvetni delavci in učenci skupaj z drugimi sodelavci gradili novo šolo, nove humanejše odnose med ljudmi, povezovali teorijo s praktičnim delom in se vključevali v dejavnost krajevne skupnosti, od tega, kako bodo mladi usposobljeni za delo in življenje, bo odvisno, ali bomo v letu 1981 bogatejši.

Z vrhano mero optimizma, ljubezni do pedagoškega dela in pripravljenosti živeti za jutri nazdravimo novemu letu!

odnose z odgovornostjo, tovarštvom, z delovno zavzetostjo, z ljubeznijo in spoštovanjem. Zaželeli si bomo, da kar najhujše skupno z vsemi otroki dorastemo v polne in srečne osebnosti, da vsakdo s svojim osebnim delom obogati družbeno skrb za otroka, da spodbudi tudi v svojem okolju nove dejavnosti, s katerimi bomo reševali stiske otrok in njihovih staršev, da najde razumno in srečno vez z vsakim otrokom in nove odgovore na nova vprašanja, ki vznikajo v našem družbenem razvoju. Prosvetni delavci

povezujemo svoje želje predvsem z rastjo novih rodov, ker se ne delo opredmeti šele v njihovi življenju in sreči. Zato bodi temeljna misel voščilnice prosvetnim delavcem povezana s mladimi rodovi, z njihovimi upi, s hrepenenji, hotenji in ljubeznijo in zato tudi vsa žlahtna bogata z zaupanjem v jutrišnji dan. Srečno, zdravo in uspešno polno novo leto želim vsem, boste ustvarjalno in zaskrbljeno popeljali v novo leto zopet nove rodove mladih!

Navada je, da si ob novem letu voščimo in zaželimo, da bi bili dnevi, ki jih čakamo, še lepši.

Kaj si želijo tisti, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem? Koliko je na njihovem delovnem področju že doseženega in kaj pričakujejo v novem letu 1981?

O vsem tem smo spraševali naše družbeno-politične in pedagoške delavce. Objavljamo njihove odgovore in dodajamo še našo željo: Da bi se večina njihovih pričakovanj uresničila, da bi novo leto kljub težavam prineslo uspehe in zadoščenje pri delu.

DR. EMIL ROJC, IZVRŠNI SEKRETAR CK ZKS

Leto, ki mineva, bo v zgodovini slovenske prosvete upravičeno zaznamovano kot čas najbolj burnih in dinamičnih sprememb v vsebini, odnosih in sistemu vzgoje in izobraževanja. V tem letu so se utrdila spoznanja, da sedanja reforma vzgoje in izobraževanja ni enkratno, administrativno, zgolj sistemsko dejanje, temveč zahteven, širok, često zelo zapleten družbeni proces. V njem gre za aktiviranje starih front, za vstopanje v desetine bitk in spopadov novega s stari, s stvarno ali namerno nevednostjo ter protislovnimi interesi in pogosto tudi z neugodnimi družbenoekonomskimi okoliščinami.

To je bilo tudi leto okrepljene zavesti o tem, da so nujne korenite spremembe v našem šolstvu in v odnosih celotnega družbenega dela do vgrajevanja izobraževalne funkcije kot neločljive sestavine celotne reprodukcijske politike delavcev v združenem delu. O nujnosti novih odnosov med izobraževalnimi dejavnostmi in drugimi področji družbenega dela ne govorijo več samo politične utemeljitve naših sprejetih resolucij in zakonov. Sama razvojna stopnja in srednjeročno-strukturalne spremembe v združenem delu, prednostne proizvodne usmeritve, prestrukturiranje proizvodnje, višja tehnološka raven, uporaba znanosti in znanja kot neposredne produktivne sile dela, večje merjenje naših ustvarjalnih sil in sposobnosti z

okrepitvijo našega izvoza in drugi vidiki dolgoročnih stabilizacijskih usmeritev, zdaj že sami ostro in krepko klic po reformi, zlasti po uveljavitvi usmerjenega izobraževanja.

Resnici na ljubo pa moramo tudi zapisati, da kljub takemu spoznanju še ni vedno in povsod primerne odzivnosti in delovne zavzetosti. Premalo smo kritični do tistih, ki pasivno čakajo, s tihim upanjem, da morda še tudi tokrat ne bo šlo zares. Ob takšnem gledanju in našem včasih premalo zavzetem odnosu do reforme moramo poudariti, da so pogoji za uveljavitev nadaljnjih novih prvin vsebinskih, programskih, samoupravnih in sistemsko organizacijskih sprememb v vzgoji in izobraževanju posledično v samih organizacijah združenega dela in odvisni od nas, delavcev. Sistemske zakone imamo, programi in učbeniki bodo pravočasno, dogovorili se bomo o razmestitvi vzgojno-izobraževalnih programov, uporabniki in izvajalci pa so na novo samoupravno organizirani v posebnih izobraževalnih skupnostih. Nastopa torej čas intenzivnejše samoupravne, strokovne in politične dejavnosti v samih organizacijah združenega dela na vseh ravneh združevanja dela in sredstev, za uveljavitev reformnih nalog. In leto 1981 bo leto velike preskušnje za nov ustvarjalen neposreden dialog uporabnikov in izvajalcev vzgojno-izobraževalnih dejavnosti. Vkorakajmo vanj z optimizmom in soodgovornostjo!

MAJDA POLJANŠEK, PREDSEDNICA REPUBLIŠKEGA KOMITEJA ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE TER TELESNO KULTURO

Letošnje leto se izteka in z njim tudi zavzeto delo pri samoupravnem oblikovanju načrtov za naslednje srednjeročno obdobje. Na področju vzgoje in izobraževanja smo pri snovanju srednjeročnih programov razvoja močnejše in tenkočutnejše pristuhnilli potrebam združenega dela za jutri. Graditev našega nadaljnjega razvoja na domačem znanju in tehnologiji, na dosežkih našega raziskovanja, na bolje usposobljenih

ljudih, ki bodo sposobni obvladovati proizvodne procese, so bile naše poglavitne razvojne sestavine. Zato smo naporom za ekonomsko stabilizacijo in uveljavljanju samoupravnih poti na področju vzgoje in izobraževanja sledili z odločnimi koraki za novo samoupravno zasnovanost vzgoje in izobraževanja in za novo vsebino, ki bo zagotovila možnosti, da postane znanje kakovostnejši dejavnik razvoja.

Ko smo sprejeli novo normativno osnovo za preobrazbo vzgoje in izobraževanja od predšolske vzgoje do usmerjenega izobraževanja in za uveljavitev novih družbenoekonomskih odnosov na vzgojno-izobraževal-

Vesja Ernci, 5. razr., likovni pedagog: Anika Krajnc, Osnovna šola Janjo Glazer Ruše

Aljaž Majcen, 8. razr.: Rudarjeva družina, likovni pedagog: Jože Majcen, Osnovna šola Primož Trubar Laško

BORIS LIPUŽIČ, ČLAN SEKRETARIATA PREDSESTVA REPUBLIŠKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Leto 1981 bo nedvomno za vzgojno-izobraževalno dejavnost najpomembnejše v vsem obdobju po osvoboditvi. Po večletnih družbenopolitičnih in strokovnih pripravah na celotno preobrazbo vzgojno-izobraževalnega sistema vstopamo v šolsko leto 1981-82, ko bomo začeli frontalno uresničevati vzgojno-izobraževalne programe srednjega usmerjenega izobraževanja in novo organizirano šol. Če je bilo težišče dosedanjega poteka preobrazbe na snovanju novega vzgojno-izobraževalnega sistema, izgrajevanju modela celodnevne osnovne šole ter usmerjenega izobraževanja in njune programske zgradbe, bo odselej potrebno precej naših prizadevanj usmeriti v reformno vzgojno-izobraževalnega procesa, v vsebino, oblike in metode dela v šolah usmerjenega izobraževanja, da bi dosegli tudi večjo učinkovitost in kakovost. V novih družbenoekonomskih odnosih na temelju svobodne menjave dela bomo morali posvetiti pozornost tudi samoupravni organiziranosti šol.

V letu 1981 nas torej čaka še veliko zahtevnih nalog. Naj omenim samo našo skupno odgovornost za to, da bosta dobro organizirana in vsebinsko ustrezno zasnovana proizvodno delo in delovna praksa učencev v usmerjenem izobraževanju. To bo pomembna sestavina povezovanja izobraževanja z delom in teorije s prakso. Vsebinska vzgojno-izobraževalnih programov pa bo morala biti tako v zasnovi kot v

izvedbi usmerjena k cilju — oblikovanju celostne ustvarjalne osebnosti, ne zgolj za uresničevanje nalog, ki temeljijo na zdajšnjih spoznanjih o potrebah združenega dela, marveč tudi za razvojne potrebe naše družbe v prihodnosti, ki jih je spričo naglega razvoja znanosti in tehnologije v svetu pa tudi družbenih odnosov, v vseh podrobnostih težko predvideti.

Prihodnje srednjeročno obdobje bo stabilizacijsko; to pa bo zlasti vplivalo na obseg naložb tudi v šolstvo. To seveda ne pomeni, da bo mogoče uresničevati zahtevne naloge pri preobrazbi šolstva na račun sedanje materialne osnove in osebnih dohodkov učiteljev. Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije je sprejel stališče, da je treba v družbenih dejavnostih zagotoviti rast sredstev za osebne dohodke skladno s samoupravnimi sporazumi o svobodni menjavi dela.

Moje želje za napredek vzgoje in izobraževanja v prihodnjem letu so še posebej namenjene uspešnemu povezovanju vzgojno-izobraževalne dejavnosti z vsemi drugimi področji združenega dela, zlasti s proizvodnimi in drugimi gospodarskimi dejavnostmi. Žal je spričo nakopičenih problemov v gospodarstvu v marsikateri delovni organizaciji še premalo posluha za lastne kadrovske in izobraževalne potrebe. Načrtovanje strokovnih kadrov in izobraževanja je v njihovih razvojnih načrtih pogosto še zastavljeno. Želim, da bi konec prihodnjega leta lahko ugotovili, da se je spremenilo na boljše.

Vsem delavcem v vzgojno-izobraževalni dejavnosti pa voščim srečno novo leto in želim uspešno delo!

JADRAN MAČEK, PREDSEDNIK SKUPŠČINE POSEBNE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI ZA PEDAGOŠKO USMERITEV

Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev, ki je začela delati letos, združuje srednje, višje in visoke šole — izvajalce pedagoškega izobraževanja in uporabnike kadrov, ki se usposobijo na teh šolah — vzgojno-varstvene in vzgojno-izobraževalne organizacije. Zdi se mi pomembno, da bi v prihodnjem letu naša izobraževalna skupnost zaživela v skladu s pričakovanji in uspešno pripomogla k uresničevanju sprejete zasnove usmerjenega izobraževanja. Planski dokumenti, ki jih zdaj sprejemamo, naj odsevajo resnične potrebe vzgojno-izobraževalnega po-

dročja ob upoštevanju stvarnih možnosti združenega dela.

Želim si, da bi v skupščini posebne izobraževalne skupnosti pedagoško usmeritev uspešno uresničevali samoupravno delovanje in sporazumevanje, ki usklajevali predloge in interese hkrati pa se tesno povezovali tudi z drugimi posebnimi izobraževalnimi skupnostmi in ustvarjalno sodelovali pri delu izobraževalne skupnosti Slovenije.

Za uspešno delo naše izobraževalne skupnosti v prihodnjem obdobju se mi zdi pomembno, da bi se za njeno delo zanimali prosvetni delavci in s svojimi legatimi pomagali reševati vsa aktualna vprašanja s področja vzgoje in izobraževanja, o katerih bo morala odločati skupščina naše izobraževalne skupnosti.

BRANKO BOŽIČ, DEKAN PEDAGOŠKE AKADEMIJE V LJUBLJANI

Prva želja vseh delavcev Pedagoške akademije v Ljubljani je, da bi začeli čimprej delati v novem in sodobnem posloppju. Kljub mnogim težavam, ki spremljajo gradnjo pedagoškega centra, smo trdno prepričani, da bo nova stavba zgrajena in pripravljena za vselitev že v letu 1981.

Vse naše misli, hotenja in želje se prilagajajo viziji lepšega in boljšega, da ne rečem normalnega pedagoškega dela. Dosedanje, pogosto nemogoče razmere so nam preprečevale, da bi dosegli še boljše uspehe v učno-vzgojnem procesu z rednimi študenti, študenti ob delu in vseh drugih oblikah pedagoškega dela, ki ga terjajo od nas potrebe osnovnega in tudi usmerjenega izobraževanja. Zato želimo, da bi bila vrata

Pedagoške akademije odprta vsak dan ne le za redne študente, temveč za vse učitelje in vzgojilce, ki želijo dopolniti in poglobiti svoje znanje.

Ob številnih željah, ki imamo na posameznih oddelkih in skupinah pa tudi kot delo kolektiv, naj omenim le štiri: — Želimo, da bi se tudi v svetu bolj uveljavila svobodna menjava dela z ustreznim vrednotenjem učiteljevega pedagoškega dela.

— Želimo, da bi skupaj z vodom SRS za šolstvo in Poselno izobraževalno skupnostjo za pedagoško usmeritev našli možnost, da zmanjšamo število tistih pedagoških delavcev, ki imajo ustrezne izobrazbe, pa več let učijo v osnovnih šolah.

— Želimo, da bi s šolskim letom 1981-1982 organizirali študij za vzgojitelje na stopnji.

Iztok Maselj, 6. razr.: Družina, likovni pedagog: Pavla Perčič, Osnovna šola Edvard Kardelj Ljubljana Polje

VIDA RUDOLF, PREDSEDNICA IZVRŠNEGA ODBORA ZVEZE SKUPNOSTI OTROŠKEGA VARSTVA SRS

Ob časovnih premikih ponavadi globlje pogledamo v svoje skrite kamrice in se vestno izprašamo, da bi svoje misli, želje in hotenja načrtno usmerili vnaprej. Saj v zdravici ob natočenem čistem vinu povežemo ponavadi uresničljive želje. To bomo storili tudi letos morda malo bolj za-

skrbjeno, zato pa tem bolj trezno in odločno pri načrtovanju svojih osebnih in družbenih nalog. Kljub nemirnemu svetu in vsakodnevni težavi pri usmerjanju navad svojega življenja po svojih in družbenih možnostih — bomo vstopili v novo leto sicer z žalostnim spominom na veliko izgubo, a s titovsko upornostjo, zavzetostjo in z zaupanjem v uspehe našega dela in tvornosti. Brez bleščave prazničnih sveč bomo osvetlili svoje medčloveške

Ko nazdravljamo novemu letu...

— Želimo, da bi poenotili in posodobili študijske programe v skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju tako, da bi ti študijski programi omogočili stu-

dentom — prihodnjim učiteljem čimboljše pripravo za delo, ki jih čaka po končanem študiju na Pedagoški akademiji.

IVAN KEJŽAR, PROFESOR NA VISOKI ŠOLI ZA ORGANIZACIJO DELA KRANJ

Za napredek izobraževanja v organizacijah združenega dela si želim, da bi vodilni in vodstveni delavci sprejeli izobraževanje kot pomembno sestavino združenega dela, da bi vsi delavci podpirali razvoj izobraževanja in se zavzemali za to, da bi bilo izobraževanje vključeno v celotno sestavo vsake organizacije združenega dela.

Za napredek izobraževanja v OZD bi bilo zelo pomembno, da bi vsi strokovni delavci, ki se z njim ukvarjajo — organizatorji izobraževanja, inštruktorji praktičnega dela in predavatelji — pridobili več pedagoškega in andragoškega znanja, ki jim je nujno potrebno, še zlasti zdaj, ko prevzemajo organizacije združenega dela v usmerjenem izobraževanju še bolj zahtevne in odgovorne naloge.

DANICA CEDILNIK, PROF. SLOVENSKEGA JEZIKA, OSNOVNA ŠOLA VALENTIN VODNIK, LJUBLJANA

Želja imam veliko. Za učence, učitelje in starše. Vsakdanja praksa v šoli mi narekuje, da sploh ne morem govoriti samo o stroki. Na tem področju so sicer vidni razveseljivi premiki. Z novimi učbeniki, literarnimi plakati in mapami ter mnogimi odličnimi knjigami sodobne mladinske književnosti so dane možnosti za učenje modernega jezikoslovja, mnogih oblik sporočanja in literature. Močno pa pogrešamo metodiko slovenskega jezika za višje razrede osnovnih šol.

Ker so za uspešno delo potrebne nove metode, nove oblike dela, bi bilo prav, da bi na občinskih aktivih in raznih seminarjih sodelovali vsi učitelji, reševali probleme iz vsakdanje prakse in izmenjavali izkušnje. Tu pa smo pri občutljivem vprašanju. Ali je v nas dovolj želje po osebni rasti, po napredku in bogatenju svojega znanja? Zato želim, da bi bilo vedno več ljudi, ki bi svoje znanje, delovno vnetje in optimizem vtilivali v nas.

Za učiteljevo sproščeno, ustvarjalno delo bi bilo nujno, da ga manj bremeni administracija. Nekaterim učiteljem, posebno slavistom, jemlje veliko volje za delo »uravnalovka«, drugim pa premajhno razumevanje vodstva

šole za njihovo delo v razredu in zunaj njega.

V osnovni šoli učenci v literarnem krožku radi pišejo. Želela bi, da bi bilo v nadaljnjem šolanju več mentorjev, ki bi vodili mlade pri tem delu.

V razredu naj bi učitelj iskal čim bolj zanimive motivacije za svoje ure. Za govorne vaje in spise naj bi izbiral naslove, ki so današnjemu otroku blizu. V svoje ure naj bi vpletal utrinke iz »šole za življenje«, v katerih naj bi tekla predvsem beseda o medsebojnih odnosih in o naših odnosih do najrazličnejših problemov današnega časa.

Vtis imam, da v stroki kar dobro korakamo vstric s časom. Nismo pa mogli ali znali dovolj razvijati skromnega pedagoškega znanja, ki nam ga je dala šola. Pa tudi tu se svita. Z delom so začeli zagreti posamezniki, bogate seminarje pripravlja Zveza društev pedagoških delavcev, ljubljanski Svetovalni center pravkar vzgaja kader, ki bo vodil šole za starše. To delo poznam in sem navdušena nad njim.

Vse to novo učenje ima namen, da bi zaživel med nami bolj strpni, spoštljivi, topli odnosi. In kaj naj lepšega želim v novem letu otrokom, učiteljem in staršem!

Pa da bi imeli učitelji v svojem kolektivu tako prijetno ozračje, kakršno je na naši, Vodnikovi šoli.

FRANC VODOPIVEC, RAVNATELJ OSNOVNE ŠOLE KOZARA, NOVA GORICA

Delo specialnih pedagogov v osnovnih šolah s prilagojenim programom je še posebno zahtevno, ker je celotno in multidisciplinarno, pa tudi zato, ker je v metodah, s katerimi posredujemo vednost in spretnost prizadetim učencem, močno poudarjena individualizacija. Učitelj se mora psihično toliko približati prizadetemu otroku, da lahko ustvari v njem motivacijsko odzivnost. Pri vseh teh oblikah in metodah dela pa mora naš učitelj največkrat sam iskati izvirne poti in prilagajati programske osnove različnim stopnjam prizadetosti učencev. Izobraževanje ob delu je preskromno zasnovano, da bi lahko omogočilo sprotno spoznavanje in uporabo dosežkov sodobne teorije in prakse na področju specialne pedagogike in didaktike. Tako ostajamo v mejah samoozobraževanja; to pa ne zagotavlja načrtnega dopolnilnega izobraževanja v časovno

bolj sprejemljivem obdobju, kot je bilo do zdaj predvideno. Poleg neposrednega dela s prizadetimi učenci in naštetih nerešenih vprašanj, postaja učiteljevo delo zahtevno tudi zaradi vse večje ozaveščenosti in kritičnosti družbe, ki se pojavlja v delegatski obliki ali kot posameznik, uporabnik naših storitev.

Na vprašanje, ali smo zadovoljni z napredkom na tem področju, moram odgovoriti pritrđilno in odklonilno hkrati. Nismo bili zadovoljni z ravnanjem in odnosom posameznikov in nekaterih struktur do nadaljnega načrtovanja razvoja posebnega šolstva v Sloveniji. Zavzeto so si prizadevali čimprej uveljaviti integracijo, ali ustrezno boljše rešitev nadaljnega usposabljanja — tako, ki bi bila boljša za prizadete otroke. Ta odločanja za integracijo ali proti njej so zapustila negativne posledice tudi v počutju specialnih pedagogov v organizacijah za usposabljanje. Spoznanja večine, ki so zavrnili integracijo, pa so pokazala, da so stališča slovenskih defektologov stvama in

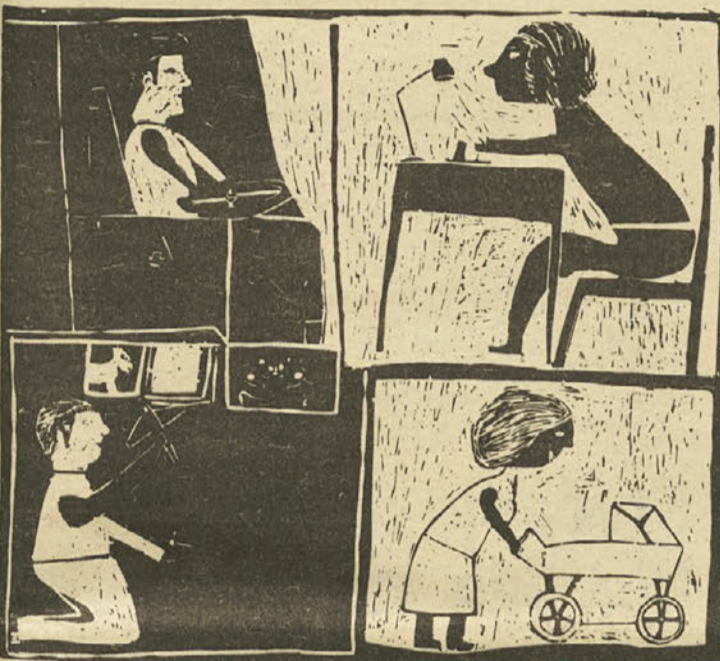
konstruktivna. Specialni pedagogi in drugi strokovni delavci v posebnem šolstvu in zunaj njega so s svojo dejavnostjo začeli spreminjati položaj posebnega šolstva in mu nakazovati še naprednejšo pot. Dejavnost, ki jo je integracija spodbudila, je bila posebnemu šolstvu le v prid, saj je ponekod iz tako imenovane polanonimnosti ali zaprtosti v mejah stroke prešla v pomembno področje družbene veljavnosti.

Ne moremo prezreti tudi velikih materialnih vlaganj za boljše usposabljanje: zgrajenih in preurejenih je bilo veliko šol in zavodov.

V novem petletnem obdobju pričakujemo, da se bo družbena skrb za prizadete osebe še povečala, da jim homo zagotovili ustrezno obliko in vsebino pedagoške, psihološke, socialne, zdravstvene in delovne rehabilitacije. To pomeni, da se moramo

v vseh organizacijah za usposabljanje lotiti usposabljanja še bolj multidisciplinarno, skratka, začeti uporabljati sodobne oblike integralne rehabilitacije. Skupščina UNESCO je razglasila leto 1981 za leto družbene skrbi za prizadete otroke. Zato pričakujemo, da bo delo v prvem letu strokovno napredovalo, pa tudi to, da bo več sodelovanja z drugimi vzgojno-izobraževalnimi organizacijami in strokovnimi organi ter organizacijami, ki s svojimi spoznanji lahko dopolnijo in obogatijo specialno pedagoško prakso.

Pričakujemo, da bomo v naslednjem obdobju znali bolje ceniti znanje in delo v vzgojno-izobraževalnem procesu — od osnovne šole naprej, tako da se bomo zavzemali za odpravo latentnega osipa, ki se vse bolj razrača na vseh ravneh izobraževanja.

Toni Nemanič, 6. razr.: Ata, mama, brat in jaz, likovni pedagog: Mladenka Brancelj, Osnovna šola Metlika

DRAGO BRATINA, RAVNATELJ ŠOLSKEGA CENTRA AJDOVŠČINA

Prihodnje leto bomo prešli na usmerjeno izobraževanje in uvedli v srednje šole nove vzgojno-izobraževalne programe. Na šolah si zato želimo, da bi čimprej dobili celotno programsko podobo usmerjenega izobraževanja v posameznih usmeritvah, da bi bili pravočasno na voljo vsi potrebni učbeniki in da bi se pedagoški delavci šol ter inštruktorji OZD pravočasno usposobili za nove naloge. Stiki med šolami in

zdrženim delom naj bi bili čim boljše, saj bomo le z medsebojnim sodelovanjem lahko uspešno usposabljali delavce, kakršne potrebuje združeno delo.

Uvajanje usmerjenega izobraževanja bo zahtevalo od učiteljev in vodstev šol temeljite priprave ter skrbno in odgovorno delo. Reforma bo terjala od delavcev v srednjih šolah izredne napore. Prav je, da bi to upoštevali vsi, tudi tisti, ki včasih nalagajo učiteljem in ravnateljem še veliko dodatnih nalog.

STANE MURKOVIČ, DIREKTOR DELAVSKE UNIVERZE POSTOJNA

Za novo leto si želim, da bi se izobraževanje ob delu širilo in da bi se njegova družbena vloga še bolj utrdila. Izobraževanje odraslih naj ne bi bilo prepuščeno tržnim zakonitostim in naključnemu povpraševanju, ki vodi v tej dejavnosti posebnega družbenega pomena k nestabilnosti in zbuja

pri andragoških delavcih negotovost. Če hočemo doseči višjo delovno storilnost, razvitejša socialistične samoupravne odnose in hitrejši napredek celotne družbe, moramo načrtno skrbeti za usposabljanje delavcev in občanov, za njihovo nenehno strokovno, družbeno-politično in splošno izobraževanje. Delavske univerze so za to že veliko storile. Želim si, da bi naša družba z njim bolj ravnala in jih bolj spodbujala.

MOMČILO JANKOVIČ, PEDAGOŠKI SVETOVALEC ZA DOMOVE UČENCEV, LJUBLJANA

Novoletne želje? Tako kot v minulem srednjeročnem obdobju naj bi slovenska družba tudi v prihodnjih letih skrbela za celoten razvoj tako pomembne dejavnosti, kot je vzgoja v domovih učencev, ki naj zagotovi vsestranski razvoj ustvarjalne, samoupravno usmerjene osebnosti mladega človeka.

Pričakujemo, da si bodo odgovorni družbeni dejavniki še bolj prizadevali za ustreznejše vrednotenje vzgoje kot neločljive in enakovredne sestavine enovitega vzgojno-izobraževalnega procesa. To pomeni, naj bi se končno

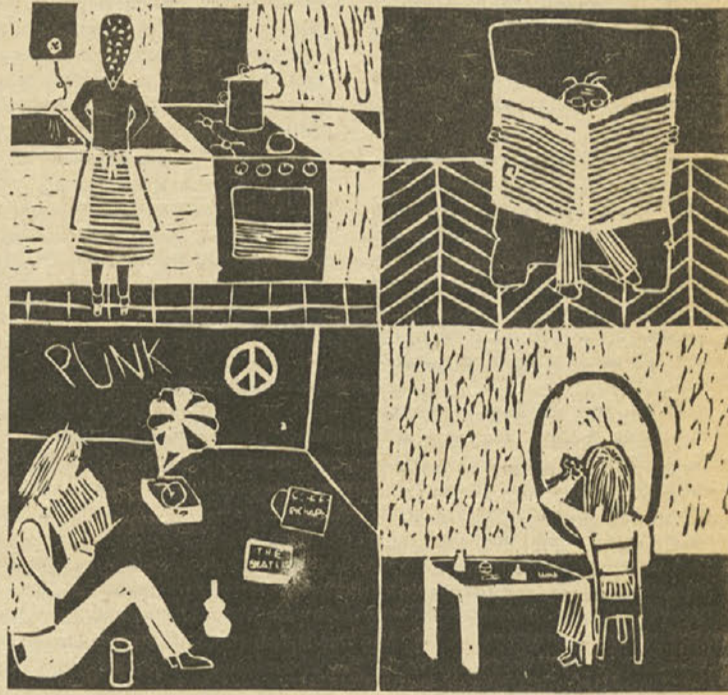
izenačil položaj vzgojiteljev in učiteljev v usmerjenem izobraževanju, tako po vsebinski kot po materialni plati.

Vsi, ki se ukvarjamo z domsko vzgojo, si želimo tudi tega, da bi še naprej gradili in preurejali domove učencev. Le tako se bodo postopno izenačile življenjske in delovne razmere v domovih za vso slovensko mladino, ki se šola zunaj kraja stalnega bivališča.

Želimo tudi, da bi se izboljšala izobrazbena sestava vzgojiteljev, tako da bi dobili praktiki primernejše možnosti za ustrezen študij ob delu, pa tudi to, da bi diplomanti ustrezne smeri na Pedagoški akademiji in Filozofski fakulteti v Ljubljani začeli delati v domovih.

Mihaela Kovarič, 6. razr.: Mlada družina, likovni pedagog: Martina Koritnik-Fajt, Osnovna šola Kostanjevica na Krki

Marjeta Dužević, 7. razr.: Družina, likovni pedagog: Darja Vidic, Osnovna šola Tone Tomšič Ljubljana

RADO HLEBEC, RAVNATELJ OSNOVNE ŠOLE TONE ČUFARJA, LJUBLJANA

Naša šola se je priključila k skupni celodnevni šoli pred tremi leti. Sedaj imajo celodnevno osnovno šolo učenci od prvega do četrtega razreda. Precej časa smo posvetili pripravam na prehod na celodnevno delo učencev. Učitelji so preštudirali literaturo, ki je bila na voljo. Med nami je bilo že nekaj učiteljev, ki so že delali prej v novi organizaciji dela na drugih šolah. K pripravam smo zajeli tudi starše in učence. Najprej smo uredili še šolske prostore, kot so kuhinja, jedilnica, knjižnica, mala telovadnica. Po-

sebej smo veseli urejenega šolskega igrišča. Menim, da so bolj dobre strokovne priprave, sodelovanje s starši in učenci, priprava prostorov to so bili glavni pogoji za uspešen začetek in dobro delo v teh treh letih. Enake možnosti za vse učence in novi način dela dajejo učencem več kakor poldnevna šola, saj imajo vsi poleg rednega učenja še strokovno organizirano samostojno učenje, interesne dejavnosti in drugo.

Ob novem letu 1981 želim vsem učencem, da bi še naprej uspešno reševali vse učne in druge zanke. Našim učiteljem, staršem in vsem bralcem Prosvetnega delavca pa želim dosti delovnih uspehov in osebne sreče!

MARTA MORI, RAVNATELJICA VZGOJNO-VARSTVENE ORGANIZACIJE PRULE

Menim, da so bili dosežki na področju predšolske vzgoje v letu 1980 še posebno vidni, saj smo z nadaljnjim uvajanjem vzgojnega programa vse leto utrjevali pot vzgojno-varstvenega dela.

Posebna obogatitev so bili strokovni priročniki, s katerimi smo si zelo pomagali in smo jih veliko uporabljali. Tako pripravljene smo bolj ustvarjalno in poglobljeno delali v vzgojni in varstvenosti, vztrajno odčitavali vzgojni program in nove zahteve upoštevali pri načrtih na posamezna obdobja. Tudi v tem letu so se odprla vrata lepim, na novo zgrajenih vrtcev, v katere smo sprejeli še več predšolskih otrok. Hkrati s tem pa, žal, nismo najbolje reševali nekaterih kadrovskih vprašanj: posebno takrat, ko so morale pripravnice čez noč prevzeti

samostojno in odgovorno delo, za katerega še niso bile povsem usposobljene.

Ko se poslavljamo od starega leta, želim, da bi strokovnjaki predšolske vzgoje nenehno mislili na nas in nas obdarili z novostmi tudi v novem letu.

Želim, da bi sprejeli še več otrok v organizirano vzgojo in varstvo, da bi jih bilo čim manj odklonjenih.

Kljub vsem tem težavam pa naj se vrednost dela vzgojitelj ne zmanjšuje, temveč naj raste s pomočjo vseh tistih dejavnikov, ki so odgovorni, da usklajeno delajo in skrbijo za naše najmlajše. Želim, da bi vzgojno-varstvene organizacije res postale prava središča predšolske vzgoje v vsaki krajevni skupnosti. Osamljeni, brez pomoči, bomo to nalogo težko zmogli.

Vsi, ki želimo našim otrokom čim lepšo prihodnost, stopimo v novo leto polni želja — zanje!

Novi obeti za filmsko vzgojo v srednjih šolah

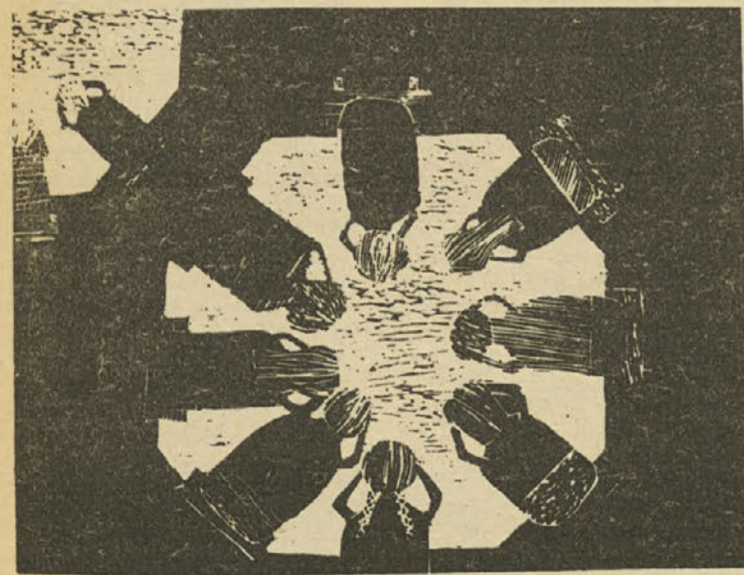
Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije je pripravila ob tednu domačega filma v Celju posvetovanje o filmski vzgoji v usmerjenem izobraževanju za srednje šole. Posvet pa ni bil omejen le na to stopnjo. Obravnava problemov, ki nastajajo v osnovni šoli in možnosti, ki se obetajo za srednjo stopnjo, bi bila ob večji udeležbi učiteljev osnovnih šol najbrž mnogo bolj zanimiva. Vsebinska letošnjega srečanja filmskovzgojnih pedagogov je bila prav tako pomembna kot lani, žal pa tokrat ni bilo poskrbljeno, da bi postal Zavod SRS za šolstvo šolam priporočilo, naj se srečanja udeležijo učitelji, ki se ukvarjajo s filmsko vzgojo.

Pri letošnjem srečanju pedagogov je bilo v ospredju vprašanje filmske vzgoje v srednjem usmerjenem izobraževanju. Pri tem je bilo povedano, da gre za komplet estetske vzgoje, vse od gledališke umetnosti, plesa in glasbe in likovne umetnosti, pri tem pa ima pomembno mesto tudi film.

Dosedanja praksa pri filmski vzgoji na srednji stopnji je bila bolj ali manj prepuščena dobri volji posameznikov. To pomeni, da je bila doslej razvita filmskovzgojna dejavnost le tam, kjer je učitelj že prej delal na tem področju: v šoli je vodil npr. obiskovalni seminarje za filmskovzgojne delavce in tako našel stik z drugimi pedagogi. Priznati pa je treba, da je bilo takih učiteljev v srednjih šolah malo, pa še od teh se jih je več oddaljilo od filmske vzgoje. Verjetno je bila vzrok za to prešibka povezanost med učitelji, ki delajo na tem področju, preskromna skrb za strokovno izpopolnjevanje. Kakorkoli že:

estetsko doživetje, ki ne podlega komercialnim nagibom.

Udeleženci srečanja so se ob tej priložnosti seznanili tudi s konkretnim predlogom za filmskovzgojno delo v srednjem usmerjenem izobraževanju, zaželen je bil obširen pogovor na to temo. To pomeni, da lahko pričakujemo z novim šolskim letom osem ur, namenjenih filmski vzgoji; ne »prilepljenih« na kak predmet, temveč kot sestavni del umetnostne vzgoje. Priказana je bila temeljna razporeditev teh ur ter navedeni inserti in filmi, ki naj jih učenci spoznajo in seveda tudi sami sodelujejo pri njihovem spoznavanju. Filmskovzgojno delo ni zamišljeno kot predavanje ex cathedra, pač pa kot spontan, seminarski način dela, izmenjava zapažanj in misli. Udeleženci pogovora so se strinjali, da filmskovzgojnega dela ne kaže ocenjevati. Ni pa treba prikrivati, da bo marsikaj pri filmskovzgojni praksi odvisno od tega, kakšno filmsko gradivo bo učitelju na voljo, in od ustreznega priročnika. To pomeni, da pričakujemo do jeseni objavljeno filmsko gradivo z inserti, s kratkim filmom in celovečernikom v toliko izvodih, da ne bo zastoj pri izposoji ali pri nakupu tega gradiva. Tak »zeleni« repertoar pa je pogoj za uspešno delo pedagogov. Ni rečeno, da bi se bilo treba krčevito oklepiti predloženih insertov in filmov, gotov pa je predložena vsebina najprimernejša. Dolgotrajnim praktikom, posebno tistim, ki se še lotevajo filmskovzgojnega dela, bo gradivo dragocen pripomoček pri delu. Kar zadeva literaturo o filmu in o filmski vzgoji, praksi, pa je treba povedati tole: že lep čas je to-

Mateja Kocjan, 6. razr.: Vsi smo ena družina, likovni pedagog: Ljubo Žagar, Osnovna šola Bršljin Novo mesto

od prihodnjega šolskega leta bo v srednjih usmerjenih šolah drugače. Prav zato naj bi učitelji, ki so pripravljani sprejeti filmsko vzgojo, že zdaj pokazali večje zanimanje za filmskovzgojno delo. Ne da bi podcenjevali tovrstno dosedanje delo na srednji stopnji, pa je odslej mogoče govoriti o nenaključnem obetavnem delu, ki bo sistemsko in načrtno vključeno v spoznavni svet umetnosti. Mlad človek naj ne bo le pasiven odjemalec filma kot medija različnih možnosti, pač pa vse bolj ozaveščena osebnost, ki načrtno spremlja to, kar na novo prihaja med nas, osebnost z zanimanjem in vse bolj izoblikovanom okusom in zahtevami. Sprejemanje filma naj postane

vrstne primerne literature v sloveščini kar dovolj, le poiskati jo je treba. Tudi ZKOS je pripravila bibliografijo najpomembnejših virov, dobi pa jo lahko vsak, ki se za to zanima. Objavljen je tudi nov priročnik, ki naj bi teoretično in praktično pomagal vsem, ki se bodo ukvarjali s filmsko vzgojo. Objavljeno je, da bo izšel do poletja. Če se bodo vse te napovedi uresničile, potem lahko rečemo, da je marsikaj pripravljeno za uspešno uvajanje filmskovzgojnega dela v novem šolskem letu. Pomembno vlogo bodo imeli tudi seminarji tako za začetnike kot za tiste, ki se že dlje časa ukvarjajo s tovrstno dejavnostjo.

IGOR GEDRIH

Zakladnica pisane besede

Kulturno-prosvetna skupnost Bosne in Hercegovine je ob letošnji jugoslovanski slovesnosti ob mesecu knjige pripravila tudi reprezentativno razstavo Pisana beseda v Bosni in Hercegovini od najstarejših časov do leta 1918. Razstavo so priredili v umetnostnem paviljonu Kolegiuma v Sarajevu. Ta edinstvena razstava po svoji kakovosti in pomenu spominja na neponovljivo razstavo Umetnost na jugoslovanskih tleh od predzgodovine do danes, ki je bila prav tukaj pred slabim desetletjem in je zbudila veliko po-

zornost vse jugoslovanske kulturne javnosti.

Razstava Pisana beseda v Bosni in Hercegovini od najstarejših časov pa do leta 1918 se razlikuje od omenjene po tem, da so na enem kraju predstavljene temeljne kulturne vrednote in pridobitve, nastale v zdajšnji Bosni in Hercegovini. To je razstava pisane besede in knjige, bogate v obilju njune raznolikosti in večpomenosti. Pričevanje o zgodovinskem sožitju ljudstev in njihove kulture na območju Bosne in Hercegovine. Obstoj več jezikov in pisav hkrati na tem ozemlju priča o posebnih

sprotjih in sporih) kot edinem načinu obstoja, — je poudaril ob slovesnem odprtju razstave Refik Hukić, član izvršnega sveta skupščine SR Bosne in Hercegovine in predsednik pripravljalnega odbora slovesnosti ob mesecu knjige 1980.

Zaradi obilja in raznoterosti pa tudi zaradi preglednosti so bili eksponati na razstavi Pisana beseda v Bosni in Hercegovini od najstarejših časov do leta 1918 razvrščeni po obdobjih: grška in latinska pismenost, srednjeveška pismenost, orientalska in alhamidska književnost, cirilica pri Srbih in muslimanih v osmanskem obdobju, hrvaška književna tradicija, hebrejska in ladinska književnost, tuja knjiga v osmanskem obdobju, izdaje in tiskarne v 19. stoletju do leta 1978, pismenost in književnost v dobi Avstro-Ogrske in knjižnice.

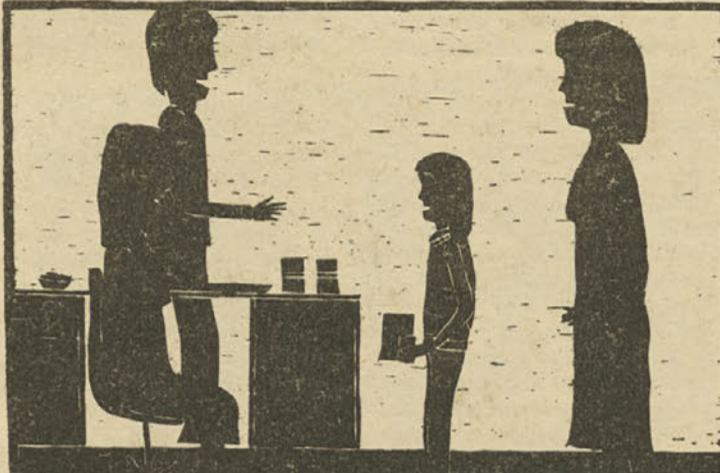
V vsakem od teh obdobjev so nastali redki in dragoceni dokumenti o pismenosti v Bosni in Hercegovini. Številni obiskovalci so z zanimanjem prebrali napis na vazi iz Poda pri Bugojni v umroetruskega jeziku iz 6. stoletja stare ere, najstarejši do zdaj znani zapis iz naših krajev, pa tudi Miroslavjev evangelij, listino Kulina bana, napise z bogomilskih nagrobnikov, številna dela in dokumente orientalske in alhamidske književnosti, med katerimi so bili prikazani tudi »letopisi« Mula Mustafa Bašeksije iz 18. stoletja, zapise značilnih življenja v današnji

Bosni in Hercegovini, o nujnosti sožitja (ob vseh prejšnjih nenačelnih potopisca Evlija Čelebija, tapiserije z arabsko pisavo in Služabnika, prvo knjigo, ki so jo natisnili v gorazdanski tiskarni leta 1519, znano sarajevsko Hagado, Krščanski nauk in Stročes Matije Divkovića, knjigo, ki so jo natisnili v bosanščini v Benetkah 1611, učbenike, šolska poročila, časnike in revije, ki so izhajale v Bosni in Hercegovini časa Avstro-Ogrske.

Čeprav so nastali v več jezikih in so napisani v različnih pisavah pa mnoga dela in dokumenti prikazani na razstavi, govore o težnjah k enotnosti narodov in njihove kulture na teh tleh. Te težnje so zdaj uresničene — enakopravnostjo in svobodnim življenjem in spodbujanjem ustvarjalnosti vseh narodov in narodnosti.

Ob tej edinstveni razstavi je bilo tudi literarni večer, na katerem so brali svoje pesmi in prozo Vojislav Vulanović, Husein Bašić, Fedja Šehović, Miroslav Slavko Madjer, Hadži Bokši, Mirza Martinović, Eftim Kletnikov, Peter Božić, Zlatko Zajc, Raša Perić, Oto Tolnai, Mihal Djuga, Štefan Hudak, Felicia Munteanu, Slobodan Blagojević, Nedžad Ibršimović in Ivan Kodrić. Kot trajna vrednost in dosežek te razstave bo kmalu izšla knjiga z enakim naslovom: Pismenost v Bosni in Hercegovini do leta 1918.

MILAN R. MARKOVIĆ

Nisera Bajrović, 5. razr.: Domov sem prinesla spričevalo, likovni pedagog: Dušan Premrl, Osnovna šola France Prešeren Kranj

K novim ciljem

Letošnjega 25. in 26. oktobra je bil v Hercegovini v Črni gori V. kongres Zveze likovnih pedagogov Jugoslavije. Delovni naslov kongresa je bil »Pomen likovne vzgoje in njena nadaljnja modernizacija.«

Delo kongresa je bilo razdeljeno na plenarni del in delo v komisijah. Uvodni referati so bili celotna informacija o položaju likovne vzgoje pri nas, največ pozornosti pa so namenili nadaljnemu razvoju predmeta, posodabljanju, ki se ne zadovoljuje več zgolj z navdušenjem nad lepoto izvirnega otroškega likovnega dela, niti s samim proučevanjem teorije oblikovanja ali zgodovine umetnosti in drugih znanj. Zastareli so cilji, ki temeljijo zgolj na estetiki. Prav tako pragmatizem. Prvine likovne vzgoje, ki v vzgoji preraščajo v likovno kulturo, imajo nova izhodišča, in sicer: kulturno ozračje, nacionalno tradicionalne in socialne komponente ter učenčeve individualne posebnosti. Nova vsebina se dograjuje s kompleksnimi problemi vizualnosti in zajema vse ustvarjalne procese. Novi cilj je torej osamosvojitve osebnosti in s tem naroda in družbe.

Na sklepnem plenumu so bili po poročilu komisij sprejeti tile sklepi: Utrditi je treba položaj likovne vzgoje v osnovni šoli in ji zagotoviti dovolj ur, posebno v oddelkih usmerjenega izobraževanja. Program likovne vzgoje naj bo usklajen v vsej Jugoslaviji, upoštevane pa naj bodo posebnosti republik, pokrajin in območij.

Vsako območje mora imeti zagotovljeno svetovalno službo za likovno vzgojo, tako za nižje kot za višje razrede. Merila pridobivanja kadrov za svetovalno službo naj bodo enotna.

Sprejeti je treba samoupravni dogovor o odnosu do otroških likovnih del (registracija, shranjevanje, preprečevanje komercialnih teženj). Natečaji in razstave morajo biti izvedeni v dogovoru s Zvezo likovnih pedagogov Jugoslavije, saj bo to zagotavljalo kakovost in usklajenost izražaja.

Ustanoviti je treba inštitut za likovno pedagoško raziskavo, ki naj ima sedež v Zagrebu. Da bodo učitelji likovne vzgoje sproti dobivali strokovne in organizacijske informacije je potrebno jugoslovansko glasilo za likovno vzgojo.

Letna šola likovnih pedagogov mora biti stalna oblika dela. Prvi

del naj obravnava spomenike kulture in njihovo varstvo.

Pobuda SR Hrvaške o estetskem urejanju šole in okolja naj se razširi na vse republike in pokrajine.

Šolanje in izpopolnjevanje likovnih pedagogov mora biti zagotovljeno s posebnim sistemom in s posebnim programom, po katerem se bo oblikoval tudi profil strokovnjakov. Le na temelju takega študija se bo lahko razvijala likovna pedagogika kot znanost na vseh ravneh. Predavateljem, ki so dokončali dveletni študij, je treba omogočiti vpis v tretji letnik. Uvesti moramo stalno strokovno izpopolnjevanje.

Mednarodno sodelovanje naj temelji na medsebojnih interesih; biti mora tako, da bo pripomoglo k razvoju likovne pedagogike. Okrepiti moramo sodelovanje z neuvrženimi deželami in udeležbo v mednarodni organizaciji likovnih pedagogov INSEA.

Med drugim je bilo sklenjeno tudi to, naj se ustanovi društvo likovnih pedagogov Kosova. Sedež Zveze likovnih pedagogov pa se prenese v Beograd. Zagotoviti je treba ustrezne kadrovske možnosti in denar za nemojeno delo.

Kongres je bil strokovno in organizacijsko dobro pripravljen. Iz referatov, razprav in gradiv je bilo razvidno, da nekatera območja Jugoslavije prav izstopajo s svojim prispevkom in željami po napredku likovne vzgoje (Hrvaška, Srbija, Vojvodina).

Društvo likovnih pedagogov Črne gore ki je sprejelo organizacijo kongresa, je delo odlično opravilo. Dogovorjeno pa je bilo, da bo kongres v Sloveniji. Toda Slovenija tega ni bila sposobna narediti. Čeprav v sklepih to ni zapisano, je vendarle res, da bi morali tudi pri nas ustanoviti društvo likovnih pedagogov. Videti pa je, da smo s položajem, kakršen je, zadovoljni. Premalo si prizadevamo, da bi se karkoli premaknilo, ker bi nam to naložilo novo delo, nove odgovornosti. Verjetno smo edina republika, ki še dvomi o tem, da potrebujemo tudi likovnega pedagoga z visoko izobrazbo. Neusklajena stališča, ki hromijo našo organiziranost, bi morala biti pobuda za medsebojno dogovarjanje in iskanje naprednih poti, ne pa vzroke za še večja razhajanja.

MILENA STEPANČIĆ

Srečanje mladih filmskih ustvarjalcev

Srečanje mladih filmskih ustvarjalcev Slovenije, je privedite, ki zdaj že tradicionalno uvaja celjski teden domačega filma. Mladim do devetnajstega leta ponuja priložnost, da predvajajo vrstnikom svoje filme ter se z njimi in mentorji pogovore o vsebinskih in organizacijskih problemih svojega dela.

Letošnja prireditev je pokazala, da je filmov vse manj, pa tudi to, da vzrok tega zmanjševanja ni le trenutno pomanjkanje filmskega traku na tržišču. Letos je predvajalo svoje filme le 18 klubov in krožkov, pa tudi manj filmov je bilo prijavljenih.

Srečanje je potekalo v treh delih: projekcija pionirskih in projekcija mladinskih filmov ter pogovor o delovnih dosežkih. Letos pa je žirija v posebnem programu predstavila filme Davorina Marca, ki jih je bilo največ in so bili med najboljšimi. Merilo za izbor najboljših pionirskih filmov je bila čista otroška ustvarjalnost, ki se kaže v izboru in obravnavi teme ter uporabi filmskih izraznih sredstev. V programu mladih filmarjev iz osnovnih šol je bil viden razvoj in vzpon filmskih krožkov. Prve osnovne šole iz Celja in Osnovne šole Bičevje iz Ljubljane. Celjani so se lotevali zanimivih tem, ki kažejo v filmih kot so Po tretji (mišljena je tretja svetovna vojna), Antireklama, Rdeči mlin in Drevo, že angažiran odnos do pojavov v okolju. Posebno zahvalo zasluži avtor filma Rdeči mlin, ki se je izognil aktivističnemu glorificiranju preteklosti. Ljubljancani pa so v svojih filmih s preprosto in čisto filmsko govorico v filmih Memento mori, Krog, Med oblakom in betonom obravnavali nekatera čustvena stanja svojih vrstnikov.

Po kakovosti sta še vedno med najboljšimi filmska krožka Zarja iz Izole in krožek Osnovne šole Janez Levac iz Ljubljane. Oznajeta ju vztrajnost in korektnost pripovedi in filmskega zapisa. Iz Izole je prišel animirani film Spomini. Odkljuje se po dobri in zanimivi animaciji, ki uporablja tudi prvine stripa. Ljubljancani iz osnovne šole Janez Levac so opazovali urbano okolico ter nelagodnost, ki jo doživlja otrok v

blizini gradbišča. Film je pripovedno razgiban in zrcali otrokovo pridobljeno sposobnost filmskega zapažanja. Odlikujeta ga skrbna montaža in posebno pozorno izbran zvok.

V filmih mladincev sta vidni dve smeri. Nekateri raziskujejo možnosti medija in hkrati sebe, okolju ter se ne podrejo ustaljenim vzorcem. Med njimi izstopajo predvsem Davorin Marčič, Tomi Gračanin, Andrej Brečeljnik, Zdravko Pečenko in Jože Markič. Zdravko Pečenko in Jože Markič oblikujeta svoj iskanje v okviru klasičnega pomanjkanja filmskega izraza, v katerem je čutili posebno senzibilnost v načinu opažanja in zapisovanja resničnosti, drugi pa iščejo pot k nekim svojim filmskim poskusom. Taki poskusi so tudi filmih Gimnazije iz Novog mesta in Šole za oblikovanje in Ljubljane. Drugi vse preveč rad posnemajo poklicni film in se zatekajo k nedomiselnim reportažam.

Pokazalo se je, da je največji problem filmske ustvarjalnosti najmlajših vlog in pomen mentorja. V osnovni šoli le-ta pogosto preveč posega v otroški film in tako otroke odvaža od njihove prirojene sposobnosti, s katero spontano izražajo tisto, za kar so se odločili v svojem zaznavnem čustvenem in miselnem svetu. Njihov poseg pa vpliva na izbiro teme in na način upodobitve, ki pogosto naredi film nezanimiv. Pri mladincih pa je pogosto čutili, da niso imeli mentorja ali pa da se ta slabo pozna na filmsko umetnost. Na tej stopnji je takšno delo zavora, ne pa spodbuda.

Tako nas 16. srečanje najmlajših filmskih ustvarjalcev še vedno opozarja na začetne težave gibanja, na slabo pomoč tistih, ki bi jo lahko dali mentorjem v šolah ali mladinskih organizacijah. Ta pomoč je bolj materialna. Združenje filmskovzgojnih delavcev se je zato obvezalo, da bo razčlenilo vse težave gibanja ter pripravilo in izpeljal takšen program dela, ki bi mlade filmarje spodbudil k delu, mentorje pa spet tesneje povezal. MIRJANA BORČIĆ

FRANCE PETEK

Spomini

Slovenska matica v Ljubljani 1979

Spomini dr. Franca Petka (1885—1965) vsekakor sodijo med temeljna dela za spoznavanje položaja koroških Slovencev v času med obema svetovnjima vojnama. Pritisk nemškega nacionalizma po 10. oktobru 1920, dnevu plebiscita, je dr. Petka vodil na pot politike, saj je uvidel, da je od koroških Slovencev namih odvisno, ali bodo v novih razmerah dosegli svoje državljanske in narodnostne pravice. Tvorno je sodeloval pri obnovi slovenske politične in gospodarske organizacije ter vplival nanjo, da je razširila svojo politično zasnovo. Ko se je izoblikoval predlog o kulturni avtonomiji za koroške Slovence, je kot predstavnik Političnega in kulturnega društva za Slovence na Koroškem veliko prispeval k sporazumu o avtonomiji. Dolga leta je bil predsednik te osrednje slovenske organizacije na Koroškem, od leta 1923 do 1934 pa njen deželni poslanec. Sodeloval je na mednarodnih manjšinskih kongresih tudi potem, ko se je moral začasno umakniti iz domače politike.

Na političnem področju je začel spet sodelovati po zlomu nacizma, ko je bil izvoljen za predsednika Pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora za Slovensko Koroško. Pozneje je postal predsednik OF za Slovensko Koroško ter Demokratične fronte delovnega ljudstva. Poleg tega je bil vse do leta 1964 izdajatelj, lastnik in založnik naprednega slovenskega koroškega glasila Slovenski vestnik. Dr. Petek opisuje v svojih spominih

boj za pravice slovenskega življenja na Koroškem povezano s svojo življenjsko usodo. V prvih poglavjih prikaže leta do koroškega plebiscita, razmere ob plebiscitu, prvi čas v avstrijski republiki ter obnovo slovenskega političnega življenja in vprašanje napredne usmeritve. Potem govori o času, ko je bil občinski odbornik v Velikovu in o težavah, ki jih je pri tem premagoval. Hkrati podaja širšo podobo družbenopolitičnega življenja na Koroškem v prvih desetletjih po plebiscitu: slovenske privatne šole na Koroškem, slovensko združništvo v novih razmerah, o velepости in velikih kmetih v slovenskem delu Koroške, o pogajanjih za kulturno avtonomijo koroških Slovencev in pomenu takšne avtonomije ter o stikih z drugimi narodnimi manjšinami. Zadnja poglavja so posvečena usmerjenosti slovenske politične organizacije leta 1930, položaju Slovencev v času, ko je bila likvidirana demokracija, političnemu razvoju koroških Slovencev v prvi avstrijski republiki in razmeram po priključitvi Avstrije Hitlerjevi Nemčiji, ko so koroški Slovenci bili še posebno izpostavljeni nasilju in so jim prepovedali vsakršno obliko nacionalnega življenja.

Besedilo je za tisk — po smrti dr. Petka — pripravil dr. Janko Pleterški. Njegove so tudi zelo obširne (nad 60 strani) zgodovinske opombe, ki izčrpno komentirajo in dopolnjujejo Petkove spomine. Pri opombah je sodeloval tudi dr. Tone Zorn. **JOŽE CIPERLE**

Za filmsko vzgojo

Mladinska knjiga je pripravila za tiste, ki se ukvarjajo s filmsko vzgojo, dve knjigi, ki bosta uporabni tedaj, ko bomo pripravljali pogovor o filmu, in za delo v snemalnih krožkih.

Tone Freljeh:
FILM — MED SANJAMI IN RESNICO
Mladinska knjiga, Ljubljana, 1980

Knjiga odgovarja na številna vprašanja, ki se pojavljajo pri vseh oblikah filmskovzgojnega dela. V njej je objavilo svoje prispevke več avtorjev iz jugoslovanskih filmskih središč. Francek Rudolf obravnava v svojem prispevku film kot umetnost in razvedrilo ter vso zapletenost te dvojnosti, ki pripomore, da je film hkrati popularen in pomemben. Dr. Milan Ranković je obširno spregovoril o estetski posebnosti filma, ki ga je opredelil v razmerju do gledališča, književnosti, glasbe in slikarstva. O evoluciji filmskih oblik na prehodu iz neme v zvočno dobo filma razpravlja Georgi Vasilevski. Vladimir Kocjančič razmišlja o filmskih vrstah in zvrsteh. O filmski animaciji piše obširno Ranko Munitič, Rudolf Sremec pa razčlenjuje dokumentarni film zadnjih desetletij, ko le-ta zaradi dokumentarističnosti televizije doživlja zanimivo preobrazbo.

Za praktika bodo verjetno najbolj zanimivi prispevki Tona Freljeha, Aleša Erjavca in Mire Boglič o filmski kritiki. Freljeh opredeljuje namen, interesna področja filmske kritike in njen pomen za razvoj filmske umetnosti, Erjavec družbeno vlogo kritike, Mire Boglič pa skuša v svojih desetih tezah o filmski kritiki določiti resnično vlogo kritike in njen vpliv na ustvarjalnost in občinstvo.

Drago Kocjančič:
FOTOGRAFIRAJMO-SNE-MAJMO!
Mladinska knjiga, Ljubljana, 1980

Avtor knjige na samosvoji in nenavaden način obravnava snemanje s fotografskim aparatom in snemalno kamero. Svojo dolgoletno fotoamatersko in fotoreportersko izkušnjo je povezal z izkušnjami poklicnega filmskega snemalca in televizijskega novinarja. Zato tudi ni svojega dela — tako kot je to v navadi — razdelil na fotografski, filmski in televizijski del. Zanj so ta sredstva le različne oblike vidne komunikacije. To je tudi cilj in izhodišče njegovega pisanja. Vzorednice se odkrivajo na teoretičnem in tudi na obširnejšem praktičnem področju.

Priročnik je pisan predvsem s stališča poklicne izkušnje dopolnjene s poznavanjem amaterske tehnike. Za razumevanje knjige so pomembna zlasti prva tri poglavja, ki dajejo potrebne informacije za razumevanje optičnih, mehaničnih in kemičnih dogajanj pri snemanju, v drugih pa so v prijetnem slogu napisani napotki za pridobivanje večšine snemanja.

V tem priročniku se nam tudi prvič predstavljata skupaj poklicna ter amaterska tehnika. Knjiga upošteva naše razmere in zmogljivosti.

V knjigi je tudi seznam vseh strokovnih pojmov, ki jih najdemo v filmu, zato bo posebno zanimivo za bralca, ki se šele seznanja s fotografsko-filmsko-televizijsko tehniko ter tehniko snemanja. Če pri tem upoštevamo tudi to, da od leta 1938 tega besednjaka na Slovenskem nismo obnavljali in prepravljali, vemo kakšno veliko delo je na tem področju s pomočjo Marjana Richterja opravil avtor. **MIRJANA BORČIČ**

Priročnik za družboslovje

Dr. Vlado Srak, Filozofsko izrazje in repertorij, Pomurska založba Murska Sobota

Pri Pomurski založbi v Murski Soboti je izšla knjiga dr. Vlada Sraka Filozofsko izrazje in repertorij. Za vzgojno-izobraževalno delo, predvsem za učitelje družboslovja na srednjih šolah, je knjiga prijetno presenečenje. Priročnik je dosežek avtorjevih dolgoletnih pedagoških in strokovnih izkušenj. Dr. Vlado Srak v zajetnem slovarju pojasnjuje poglavne pojme, pojmovne zveze in kopico drugih izrazov, povezanih z različnimi filozofskimi strokami. Povedano natančneje: ob posameznih pojmih so poleg filozofije obravnavana še druga področja od psihologije do politike in filologije. V zgradbi novega priročnika prevladuje racionalno obvladovanje velikega miselnega bogastva, posebno pedagoško-didaktično vrednost pa mu daje njegova notranja vsebinska zasnova.

V kritičnem razmerju do celotne filozofske tradicije (obravnavani so tudi nekateri temeljni pojmi azijskih filozofij) in drugih meščanskih doktrin se izkaže marksistična misel v ustvarjalni revolucionarni premoči. Raziskujoč in kritičen odnos do razlage filozofskih problemov kaže, da se avtor ni zatekal k definicij-

skim zapisom. V besedilu so marsikje podana stališča jugoslovanskih avtorjev. Dobili smo delo, ki usmerja k poglobljenemu pridobivanju filozofske miselne kulture, h kritičnemu branju filozofskih del.

Prav letos smo ob različnih analizah spoznali, da se je treba lotiti marksističnega izobraževanja še bolj strokovno; to velja zlasti za samoupravljanje s temelji marksizma v srednjem usmerjenem izobraževanju. Med temeljnimi sestavinami tega procesa je treba ob akcijski in vzgojni usmeritvi nameniti kar največ pozornosti vsebinskim prvinam. Bolj bi si morali prizadevati, da bi ustvarjalno razčlenjeval tiste družbene resnice, ki so v marksizmu pogoj za razlago in spremembo razmer in sveta. Dr. Vlado Srak pa si v svoji knjigi prizadeva preseči shematičen učbeniški način obravnave, ki je značilen za marsikatero tovrstno delo na področju družboslovja na naših šolah.

Knjigo lahko koristno uporabljajo učitelji filozofije, sociologije in samoupravljanja s temelji marksizma.

IVAN SERNEC

Luč zdravia in zadovoljstva v otrokovih očeh (Foto: Jani Toroš)

Naš malček

»Z vami se veselimo in delimo srečo. Najdragocenejša popotnica otroku za življenjsko pot je srečno in varno otroštvo.« Tako je med drugim zapisano v čestitki predsednika občine, ki bo priložena darilu — knjigi Naš malček. Knjigi bodo od 1. januarja 1981 dobili vsi starši v Sloveniji ob rojstvu svojega prvega otroka.

Estetsko opremljeno in bogato ilustrirano, strokovno napisano knjiga Naš malček, ki obravnava nego, vzgojo in razvoj otroka do rojstva do tretjega leta starosti, je pripravila in izdala s svojimi družbenimi in strokovnimi sodelavci Zveza prijateljev mladine Slovenije na pobudo Zveze skupnosti otroškega varstva SR Slovenije. Knjiga je pravkar izšla v nakladi 32.000 izvodov; toliko otrok se približno rodi v Sloveniji na leto. Izdaja knjig pomeni brez dvoma pomemben družbeno-politični dogodek, hkrati pa logično nadaljevanje pred štirimi leti izdane knjige Vajino skupno življenje, ki jo je prav tako izdala Zveza prijateljev mladine Slovenije, in jo v naši republiki prejmejo ob sklenjeni zakonski zvezi vsi novoporočenci. Knjiga je izraz posebne družbene skrbi za otroke in družino. Poudarja pomen otrokovega rojstva, ki ni le srečen dogodek za starše, temveč tudi za družbo. Slovenski starši bodo tako ob prisrčni, skromni slovesnosti, ko jim bodo darovali knjigo, skupaj s čestitko in izpisom iz rojstne matične knjige, začutili neposredno družbeno skrb že takoj ob rojstvu otroka,

skupno veselje in skupno odgovornost za njegovo otroštvo.

Priročnik Naš malček so pripravili številni strokovnjaki, je prva knjiga, ki je nastala iz naših razmer za naše razmere. Celotno obravnava skrb za otroka od rojstva dalje — iz zdravstvenega, psihološko-pedagoškega in pravnega vidika. Obogatena je z več kot sto črno-belimi in barvnimi fotografijami. Na 250 straneh obravnava: vlogo staršev in družbene skupnosti do otroka, nego otroka, novorojenčka, dojenčka, malčka, do tretjega leta, njegovo vzgojo in razvoj. V njej lahko najdemo pravne predpise, ki obravnavajo pravice in dolžnosti otrok ter mali dnevnik, kamor bodo starši lahko zapisovali pomembne datume in opažanja o otrokovem zdravju, zdravniške preglede in spremembe v njegovem razvoju.

Za občine stane knjiga 140 din, v prosti prodaji pa bo stala 280 din. Zveza prijateljev mladine Slovenije, Zveza skupnosti otroškega varstva, Zdravstvena skupnost Slovenije in nenazadnje tudi Republiški sekretariat za notranje zadeve si prizadevajo, da bi knjiga Naš malček dosegla vsako družino v Sloveniji, pri tem pa naj bi pomagale vse občine v naši republiki. Doslej sodeluje v tej akciji že 16 občin pričakujemo pa, da se bodo do novega leta pridružile še vse druge!

Knjigo Naš malček priporočamo vsem šolskim knjižnicam, še posebej vzgojiteljicam za njihovo delo in vsem staršem predšolskih otrok. **T. D.**

Nova zbirka Kurirčkove zgodovinske slikanice

Založba Borec v Ljubljani

Nova kurirčkova slikanica 1980, ki je pravkar izšla pri Založbi Borec, zajema pet velikih zgodovinskih barvnih slikanic, kjer so natisnjene bogato ilustrirane zgodbe iz naše novejšje zgodovine in iz naše daljne preteklosti. Dostopne so vsakemu otroku pa tudi mladina in odrasli jih bodo včasih radi prelistali.

Sčasoma se marsikaj na novo ovrednoti pa tudi pozabi — enostavnost in neposrednost pa vsakomur približata prvine naše preteklosti, ki v slikanicah znova zaživi. Zato bi bilo prav, da bi te slikanice našle prostor v vsaki domači knjižnici, saj pomenijo trajno vrednost. Predstavimo jih na kratko: vedno žive teme, ujetje v jedmata besedila in razkošje barv, nam nevsiljivo pričarajo prostor in čas, v katerem so živeli junaki, ki jih slikanice predstavljajo. Ilustracije so izvorno, enakovredno dopolnilo zgodbam.

Naj povemo, da je to že tretja zbirka petih knjig Kurirčkove zgodovinske slikanice, ki jo je izdala Založba Borec; kar pomeni v številkah: 15 naslovov, vsaka slikanica je izšla v nakladi 10.000 izvodov — to je kar 225.000 zgodovinskih slikanic prišlo do mladih bralcev! Naj jih naštejemo:

— **TISKARNA URŠKA 14**, napisal in ilustriral Ive Šubic, ki je v slikanici vemo in doživeto predstavil delo v nekdanji partizanski tiskarni sredi gozdov kočevskega Roga, kjer je sam živel in delal.

— **PADALA SO ZATEMNILA SONCE**: besedilo napisal Miha Mate, domiselno ilustriral Marjan Amalietti. Slikanica nam osveži znan zgodovinski dogodek — desant na Drvar, kjer je dramatičnost trenutka tesno povezana z našim Titom.

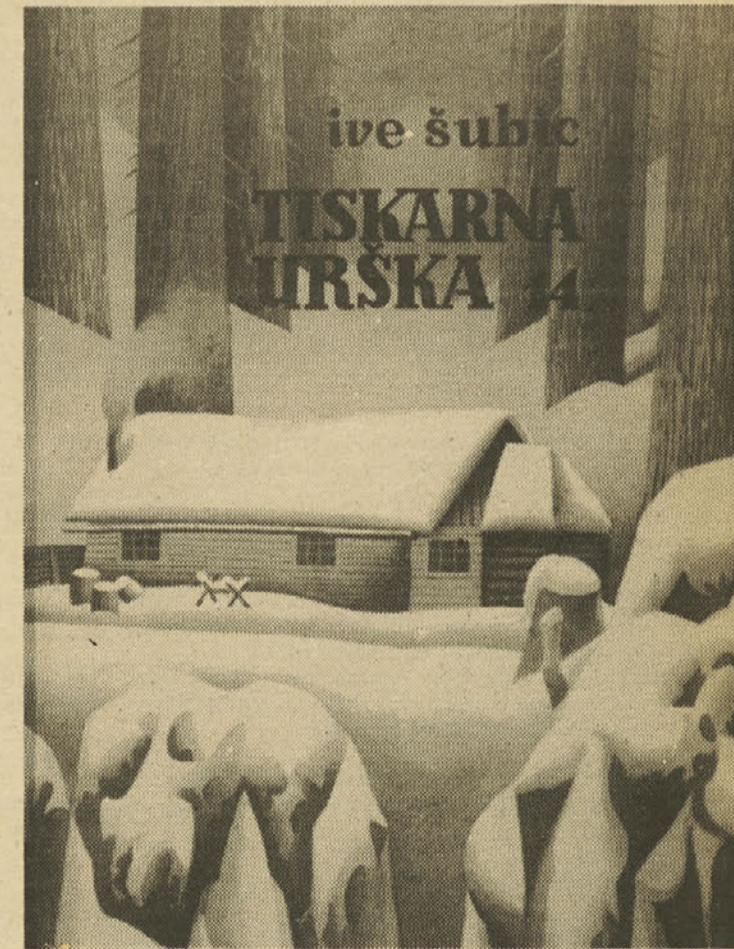
— **SLAVA KLAVORA**: zgodbo je zapisal France Filipič, z izvrjnimi barvnimi skicami dopolnil Matjaž Schmidt. Pred nami oživi podoba dekleta, ki se je s svojim junaštvom za vedno zapisala v zgodovino našega narodnoosvobodilnega boja.

— **VELIKA STAVKA**, ki jo je napisal Anton Ingolič in likovno dopolnil Aco Mavec s svojimi množičnimi kompozicijami, nam razgme preteklost — predvojno gibanje v veliki tekstilni stavki avgusta 1936.

— **ŠTIRJE SRČNI MOŽJE**, napisal Janez Kajzer in učinkovito dopolnil z barvo Matjaž Schmidt, nam odkriva zgodbo pogumnih raziskovalcev planinstva pred 200 leti, ki so stopili na vrh Triglava.

Zgodovinske slikanice priporočamo vsem šolam, knjižnicam in staršem za njihove otroke.

Vseh pet zgodovinskih slikanic je trdo vezanih; zbirka je kar poceni za današnji čas, saj stane le 390 din, posamezna slikanica pa 78 din. Vsem naročnikom, ki bodo kupili celotno zbirko, je založba namenila posebno darilo: Veliko barvno umetniško reprodukcijo Triglava, ki je izvorno delo Matjaža Schmidta. **T. D.**

Naslovnica ene izmed Kurirčkovih zgodovinskih slikanic

OPREMLJENOST Z AVDIOVIZUALNIMI SREDSTVI

Po novih francoskih normativih mora imeti vsaka srednja šola s 600 do 1000 učenci najmanj po

štiri grafoskope, televizorje, 8mm kinoprojektorje, gramofone in magnetofone, po sedem diaproyektorjev, tri kasetne magnetofone in dva radioaparata.

delo šola

Kako dolgo še po metodi štirih stopenj?

Več ustvarjalnosti pri poučevanju praktičnega dela

Ob akcijah za uspešnejši začetek izvajanja zakona o usmerjenem izobraževanju potekajo tudi priprave za to, da bi se pravočasno usposobili inštruktorji za izvajanje proizvodnega dela in delovne prakse, zaposleni v delovnih organizacijah. Te naloge se je lotila Gospodarska zbornica Slovenije in jo skušala uresničiti v skladu s predvidenimi roki. Posebna delovna skupina se je glede na merila in gradivo odločila za skrčen (30-urni) študijski program, po katerem naj bi usposobili ustrezne strokovnjake za inštruktorske in mentorske naloge.

Upoštevanja vredno je to, da želimo v začetku s takim programom pospešiti množično pripravo kadrov. Problem pa je metodika poučevanja praktičnega dela, ki je še vedno zasnovana (kot je iz gradiva zbornice razvidno) na metodi štirih stopenj:

- priprava na poučevanje
- demonstracija dela z razlago

- opravljanje dela
- utrjevanje in urejanje.

V bistvu je to nemška REFA metoda štirih stopenj za poučevanje dela, ki zahteva, da moramo učenca pripraviti na delo, mu razložiti nalogo ali pokazati postopek, ga pustiti, da izvaja nalogo in potem končati pouk. Metoda REFA je nastala v povezanosti z industrijsko organizacijo dela, v kapitalističnih proizvodnih odnosih.

To metodo smo nekritično prevzeli pred kakimi dvajsetimi leti in jo začeli uporabljati pri usposabljanju v delovnih organizacijah. V skladu z dialektično metodo pa bi jo morali kritično preveriti, povezati z razvojem naše družbe in jo glede na to izpopolniti. Vsakemu dialektiku je jasno, da ni za vse večne čase danih in veljavnih metod, in to velja tudi za poučevanje praktičnega dela.

ZAKAJ DRUGAČE

V čem so torej pri nas razlogi, ki terjajo novosti v metodologiji poučevanja dela? Gre predvsem za dve bistveni razliki v primer-

ročnih delavcev razredne družbe zgolj za mehanična opravila.

Industrijska organizacija dela s pripravo dela, ki je v kapitalističnih proizvodnih odnosih raz-

ni malo), da bo znanje temeljilo na razumevanju tehnoloških postopkov, povezovanju gradiv in upravljanja s sredstvi za delo. Gre za zavestno in moralno obvezujočo akcijo: odpraviti reprodukcijo nekvalificiranih (neusposobljenih) in polkvalificiranih (polusposobljenih) »poneumljenih« delavcev (za to pa seveda niso sami krivi). Vsak dan prihaja na delo stotisoče delavcev za ročna dela, pri katerih (zaradi naše brezbriznosti) pričakujemo le to, kaj bodo ustvarili z rokami. Ob tem pozabljamo na neslutene možne delovne dosežke, ki bi jih delavci lahko dosegli z uporabo svoje »pameti«.

SPOZNATI IN PREVERITI

In ne nazadnje: ni namen proizvodnega dela učencev srednjeročnega usmerjenega izobraževanja v skupni vzgojno-izobraževalni osnovi, da jih izurimo le za mehanično izvajanje določenih

operacij. Z znanjem, pridobljenim v osnovni šoli in z osnovami tehnike in proizvodnje, predvsem pa z znanjem iz tehnologije, ki bi jim ga posredovali inštruktorji v delovnih organizacijah, naj bi učenci prepoznali zakonitosti temeljnih tehnoloških procesov. Z neposrednim delom naj bi tehnologijo temeljito spoznali in jo preverjali v praksi. Zato bi morali uveljaviti za izbor del in nalog proizvodnega dela učencev usmerjenega izobraževanja tale merila:

- posamezno delo mora biti povezano z enim izmed temeljnih tehnoloških postopkov;

- izvajanje dela naj bo povezano s krmiljenjem stroja, naprav, orodja;

- delovna organizacija naj ne zahteva samo mehaničnega izvajanja dela, temveč so zanj potrebne tudi človekove miselne funkcije;

- delo ne sme biti nevarno
- izvajanje dela naj ne moti glavnega toka proizvodnje.

Tako organizirano proizvodno delo z osnovami tehnike in proizvodnje je enakovredna sestavina splošne izobrazbe. Pri takem zasnovanem pridobivanju proizvodnega ali kateregakoli drugega praktičnega znanja moramo metodiko tega pouka graditi po načelu vpogleda v delo, ki zahteva te postopke:

- Na podlagi opredeljenega in didaktično razčlenjenega dela (naloge) organizirano posredujemo učencem tisto programirano znanje iz tehnologije in sredstvih za delo, o materialni dokumentaciji in varnosti), ki je povezano z izbranimi deli, nalogami.

- V povezanosti z opredeljenim delom (nalogo) učencev razčlenijo prejeta tehnično delovno dokumentacijo.

- Na temelju prej navedene znanja ter razčlenbe tehnološke in delovne dokumentacije zahtevamo, da učenci samostojno razmislijo, kako bi delo ali nalogo opravili.

- Inštruktorjev prikaz dela, ki temelji na didaktični razčlenbi delovne operacije in priprave za izvajanje predvidenega postopka, je le eden izmed načinov, ki kaže, kako lahko opravimo delo. Učenec si lahko samostojno razmisli, kako bi delo najustrezneje opravil delo po načelu: »Ni dela, da ne bi mogli biti še bolje opravljeno.«

- Vaje v urjenju so zasnovane na nenehni povratni informaciji. Ta pa je usmerjena tako, da morajo učenci sprosti prejet dati delo.

Če primerjamo navedeno zasnovo z rutinsko metodo štirih stopenj poučevanja praktičnega dela, ugotovimo bistvene razlike v vsebini in posredovanju znanja, potrebnega za delo.

Mag. BRANIMIR LORENČIČ

Midheta Hadžisulejmanović, 4. razr.: Z mamico v kuhinji, likovni pedagog: Jože Dakskofler, Osnovna šola Prežihov Voranc Jesenice

javi z družbami, predvsem na zahodu, pa tudi na vzhodu.

Prva temeljna razlika je v tem, da ima vsak delavec pri nas dve temeljni nalogi: izvajanje dela in upravljanje. Ti povezani nalogi pa zahtevata, da je širše usposobljen. Druga razlika, ki je povezana s prvo, pa je spremenjeni položaj ročnega delavca, ki ga ne bi smeli več obravnavati zgolj kot dodatek k stroju, saj je pri tem njegovo delo skrčeno predvsem na mehanično strežbo. Nasprotno, morali bi ga usposobiti za krmiljenje strojev, naprav in orodja. Metoda štirih stopenj pa je povezana z usposabljanjem

delila dela na umsko in fizično, ter ga s tem popolnoma »razčlovečila«, mora v samoupravnih proizvodnih odnosih začeti s ponovno integracijo obeh človeku po naravi danih ustvarjalnih sestavin. To pa je mogoče uresničiti s tako preosnovano pripravo dela, ki bo z operacijskim postopkom zagotavljala tehnološko skladnost izdelka in varnost pri delu. Delavec z ustreznim znanjem si bo sam organiziral in izoblikoval potek dela na svojem delovnem mestu. Uvesti bo treba takšno izobraževanje za dela in naloge v delovnih organizacijah, za katera ni ustreznih šol (takih

Danilo Makuc, 6. razr.: V mizarški delavnici, likovni pedagog: Bogo Maver, Osnovna šola Solkan

zaščita

obramba

ZVEZNI SEKRETARIAT ZA LJUDSKO OBRAMBO — PERSONALNA UPRAVA —

razpisuje

NATEČAJ

za sprejem kandidatov za učence splošnih srednjih vojaških šol in gojence srednjih vojaških šol rodov in služb v letu 1981

KATERE SO SREDNJE VOJAŠKE ŠOLE?

— Letalska splošna srednja vojaška šola »Maršal Tito« v Mostarju
— Splošna srednja vojaška šola »Franc Rozman-Stane« v Ljubljani (vpis samo z območja SR Slovenije).

V navedeni šoli se je mogoče vpisati v 1., 2. in 3. razred.

Srednja vojaška šola kopenske vojske v Sarajevu, naslednjih smeri:

- pehotna
- artilerija
- artilerijsko-raketne enote protizračne obrambe
- oklepne enote
- inženirstvo
- zveze
- atomska, biološka in kemična obramba.

Tehniška srednja vojaška šola kopenske vojske v Zagrebu naslednjih smeri:

- strojna
- elektrotehniška
- raketna
- kemijskotehniška
- prometna.

Letalskotehniška srednja vojaška šola v Rajlovcu naslednjih smeri:

- strojnrotehniška
- elektrotehniška
- elektronskotehniška
- telekomunikacijska.

Momariškotehniška srednja vojaška šola v Splitu.

Intendantska srednja vojaška šola v Sarajevu.

Sanitetna srednja vojaška šola v Novem Sadu naslednjih smeri:

- medicinska
- farmacevtska (smer sprejema samo v 3. razred).

V navedene šole se je mogoče vpisati v 1. in 3. razred.

KAKŠNI SO POGOJI ZA SPREJEM?

Na natečaj se lahko prijavijo fantje, državljani SFRJ, ki izpolnjujejo te zahteve:

a) splošni pogoji:

- da so zdravi in sposobni, kar bo ugotovila pristojna vojaška zdravniška komisija;
- da niso bili sodno kaznovani in da proti njim ni uveden kazenski postopek;
- da imajo priporočilo o moralnopolitičnih lastnostih za šolanje in službovanje v oboroženih silah;
- da imajo soglasje staršev — skrbnikov.

b) posebni pogoji:

1. kandidati za 1. razred:

- da so rojeni leta 1965 ali kasneje;
- učenci, ki obiskujejo 8. razred osemletke, morajo 7. razred končati z najmanj dobrim uspehom, tisti, ki so osemletko že končali, pa so morali v 8. razredu doseči najmanj dober uspeh;
- učenci, ki so imeli v 7. oziroma 8. razredu, dober uspeh, morajo imeti v tem razredu najmanj dobro oceno iz matematike, fizike in kemije;

2. kandidati za 2. razred:

- da so rojeni leta 1964 ali kasneje;
- učenci, ki obiskujejo 1. razred šole srednjega usmerjenega izobraževanja, so morali 8. razred osemletke končati z najmanj dobrim uspehom;
- učenci, ki imajo v 8. razredu osemletke dober uspeh, morajo imeti iz matematike, fizike in kemije oceno najmanj dobro;

3. kandidati za 3. razred:

- da so rojeni leta 1963 ali kasneje;
- učenci, ki obiskujejo 2. razred šole srednjega usmerjenega izobraževanja, so morali 1. razred končati z najmanj dobrim uspehom, tisti, ki so 2. razred končali, pa morajo imeti v tem razredu najmanj dober uspeh;
- učenci, ki imajo v 1. in 2. razredu dober uspeh, morajo imeti v tem razredu iz matematike, fizike in kemije najmanj oceno dobro.

KAKO SE PRIJAVITE?

Kandidati, ki se žele javiti na ta razpis, naj se zglasijo pri občinski upravnem organu za ljudsko obrambo v občini, kjer stalno prebivajo. Tam bodo dobili vsa pojasnila.

ŠOLANJE, PRAVICE IN OBVEZNOSTI UČENCEV IN GOJENCEV

Šolanje v spl. srednjih vojaških šolah in srednjih vojaških šolah rodov in služb se začne 1. septembra 1981 in traja štiri ali tri leta oziroma dve leti.

Učenci in gojenci stanujejo med šolanjem v internatu in imajo na stroške Zveznega sekretariata za ljudsko obrambo pravico do: stanovanja, hrane, oblačil in obutve, šolskega pribora, učbenikov, zdravstvenega varstva, denarnega nadomestila za prevoz do doma in nazaj ob polletnih in letnih šolskih počitnicah ter do mesečnih denarnih prejemkov.

Učenci Letalske splošne srednje vojaške šole »Maršal Tito« morajo med šolanjem obvladovati redni program in letati z jadralnimi in motornimi letali z dvojnimi komandami po programu jadriranja — letanja. Po končani šoli nadaljujejo šolanje na Letalski vojaški akademiji.

Učenci splošne srednje vojaške šole »Franc Rozman-Stane« v Ljubljani nadaljujejo po končani šoli šolanje na Vojaški akademiji kopenske vojske.

Gojenci srednjih vojaških šol rodov in služb so po končanem šolanju sprejeti v aktivno vojaško službo s činom vodnika ustreznega rodov ali službe.

Učenci oziroma gojenci so dolžni po končanem šolanju ostati v službi v Jugoslovanski ljudski armadi toliko časa, kolikor določa zakon o službovanju v oboroženih silah.

Medsebojne obveznosti kandidatov, sprejetih na šolanje, in Zveznega sekretariata za ljudsko obrambo bodo urejene s pogodbo. S to pogodbo, poleg drugega, določeni tudi stroški šolanja (stroški za hranjenje v internatu in mesečni denarni prejemki), če učenec oziroma gojenec po svoji krivdi ne bi izpolnil obveznosti.

Natečaj velja do konca aprila 1981.

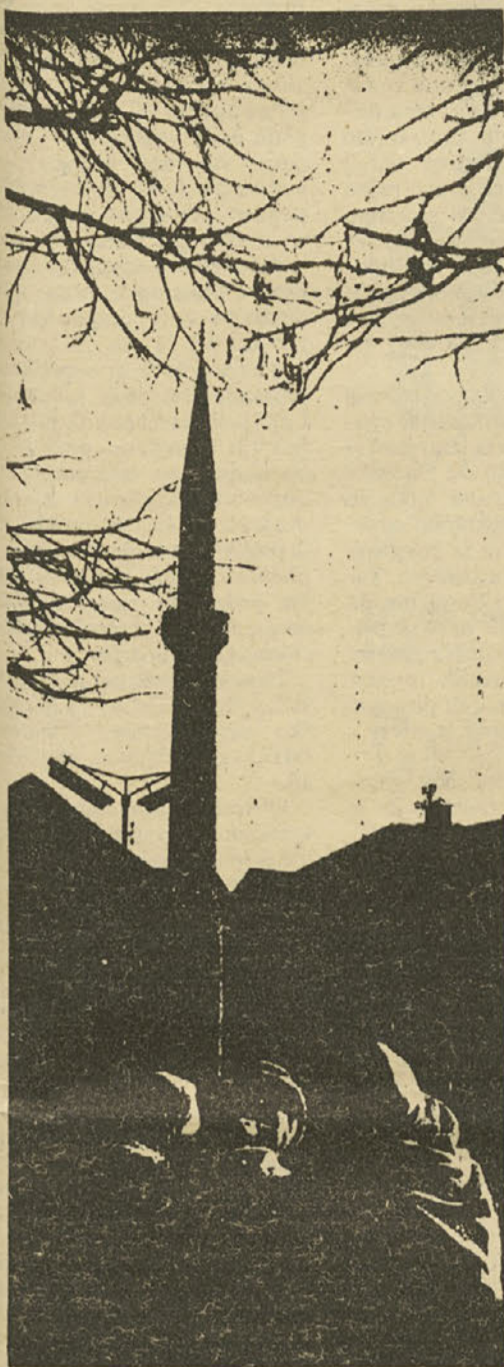
Komisije za izbiro učencev in gojencev bodo obvestile kandidate o rešitvi prošnji do konca maja 1981.

KJE DOBITE INFORMACIJE?

- Kandidati lahko dobijo obvestila o natečaju pri:
  - Splošni srednji vojaški šoli »Franc Rozman-Stane« v Ljubljani, tel.: 061 345-686,
  - Upravi vojaškega okrožja Ljubljana,
  - oddelku za ljudsko obrambo,
  - skupnosti za zaposlovanje.

Kako je bilo

na prvem srečanju pionirjev varčevalcev Jugoslavije

Stanika je prebrala svoj referat, poročilo o tem, kako varčujejo in kako so organizirani slovenski pionirji - varčevalci, kako s tem pomagajo sebi in skupnosti - našemu gospodarstvu, torej družbi v njenih prizadevanjih, da bi prebrodila težko obdobje stabilizacije.

Stanika je izpolnila svojo dolžnost, na katero je zelo ponosna. Vrnila pa se je s čudovitimi vtisi in zlepa ne bo pozabila tega potovanja, doživljanja, lepote krajev in dobrih ljudi, med katere je prišla. Bila je zelo lepo sprejeta.

V kratkem času, ki ga je Stanika preživela v bratski republiki, je videla veliko lepega: spomenike NOB, nekatera podjetja in njihovo proizvodnjo, razne kulturne spomenike in arhitekturne zanimivosti, rudnik soli in še marsikaj. Hrani pa tudi zelo lepe spomine na bivanje v domu učenke Merime Omerašević, ki jo je že ob prihodu povedla domov, jo predstavila svoji družini in ji nudila pri njih prijetno bivanje, prijazno, in nadvse gostoljubno! Seveda sta z Merimo takoj postali dobri prijateljici in prepričani smo lahko, da si bosta pridno dopisovali.

Ni dvoma, da je srečanje lepo uspelo. Stanika pa v svojem poročilu piše, da je bilo potovanje lepo in zanimivo, zanj še posebno zato, ker je spoznala, kako ljudje tamkaj živijo in delajo, kakšne običaje in navade imajo njeni vrstniki.

To pa je gotovo izpolnjeno poslanstvo takih srečanj, ko se mladi z istimi cilji srečujejo na ravni federacije, izmenjajo svoje poglede na življenje in sklenejo najlepše prijateljstvo.

Zato lahko rečemo, da je bilo prvo srečanje vseh pionirjev varčevalcev naše domovine uspešno!

O tem srečanju, ki je potekalo pod geslom »Vloga pionirjev v družbenem varčevanju in stabilizaciji«, nam je poročala Stanika Jakopina, učenka 7. razreda OŠ Podčetrtek.

Njenega obširnega pisma ne moremo v celoti objaviti, saj je Stanika na več straneh napisala pravcati potopis z vsemi nadrobnostmi in bomo zaradi tega pač njene vtise strnili v naslednji zapis.

Stanika je potovala kot delegatka s svojimi vrstniki in mentorji v Bosno in Hercegovino, natančneje v Tuzlo, kjer je potekalo nekajdnevno srečanje. Višek tega srečanja je bil prav gotovo dan 31. oktobra, ko so se zbrali vsi delegati in mentorji. Tudi

Kaj obetajo pedagogi bruci?

Na oddelku pedagogike na Filozofski fakulteti v Ljubljani je letos vpisanih okoli trideset študentov, povečini deklet. Navsezadnje — ob vseh večjih in manj-

ših reformah šolstva v zadnjih letih bi potrebovali še veliko strokovnjakov, ne le takih, ki o koristnosti in učinkovitosti novega sistema globokoumno raz-

pravljajo in pišejo dolge, celo predolge članke — seveda brez njih nikakor ne bi šlo — pač pa predvsem učitelje, ki bi v praksi pokazali in dokazali, morda tudi še izpopolnili izboljšave in novosti v sistemu vzgoje in izobraževanja.

Zakaj se je toliko mladih odločilo za ta študij?

Večina pravi, da iz veselja do dela z mladimi, da bi radi pomagali in svetovali mladim ljudem, da želijo biti boljši kot so bili njihovi vzgojitelji; drugi še bolj zagnani, so zajadrali v to iz protesta, kajti v svojih šolskih letih so opazili toliko neučinkovitih, zastarelih, nevzgojnih metod in pripetljajev in bi radi pokazali, da se da učiti in vzgajati tudi drugače.

Kako uspen bo študij, je veliko odvisno od motivacije zanj. Kdor se je opredelil za pedagogiko zato, ker bi rad nekaj novega ustvaril, spremenil staro, dokazal, da so tu še drugi, učinkovitejši in bolj sodobni načini, tisti zagotovo ni zgrešil in že to pomeni polovico uspeha.

Zelo malo — pravzaprav skoraj nihče — pa ni v razmišljanju o svojem poklicnem delu omenil izobraževanja odraslih in problemov v zvezi s tem. Vsi smo govorili samo o mladih. Po svoje razumljivo, saj nam je, vsaj za zdaj, to še najbližje. Precej študentov se tudi navdušuje nad delom v domovih — mladinskih, dijaških, vzgojnih.

Le malo pa je takih, ki študirajo pedagogiko zgolj zato, ker so jim kolegi namignili, da je to študij, ki se »opravlja z levo roko«. Prepričana sem, da v to lahko resnično podvomimo; saj kdor želi vestno in poglobljeno delati, teh pa ni malo, marsikdaj tega ne zmore zaradi zahtevnosti in pomanjkanja časa. Res pa je, da na naši fakulteti predavanja pogosto odpadajo, toda zaradi tega se ne jezimo.

Šele nekaj mesecev smo študentje in tistega »ta pravega« se sploh nismo doživeli. To bo ob koncu, ob izpiti, pravijo starejši. Nam pa je že zdaj prijetno in zanimivo, čisto drugače kot v srednji šoli. Tu je večina predmetov takih, ki so nam res blizu in iz dneva v dan je zanimivejše.

Biti pedagog — učitelj se mi je včasih zdelo preprosto. Zdaj pa znova in znova spoznavam, da ni čisto tako. Predvsem moraš ostati človek in znati prisluhniti mlademu človeku, to pa je zahtevna in odgovorna naloga. Kako jo bo uspelo izpeljati številnim zagnanim pedagogom — zaenkrat še brucem — bomo videli čez čas.

L. L.

VODSTVOM IN SAMOUPRAVNIM ORGANOM VZGOJNO-VARSTVENIH IN VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ORGANIZACIJ

RAZPISNIM KOMISIJAM

Da bi omogočili vzgojno-izobraževalnim in vzgojno-varstvenim organizacijam potrebno varčevanje z denarjem, namenjenim za razpise prostih del in nalog, bomo odslej objavili vsak ponovljen razpis del in nalog s 50-odstotnim POPUSTOM. Cene prvega razpisa ostanejo še naprej nespremenjene, čeprav so že zdaj za dobro tretjino nižje kot pri dnevnih časopisih. Z objavo razpisov v Prosvetnem delavcu, ki ga prejema vse vzgojno-izobraževalne in vzgojno-varstvene organizacije ter večji del učiteljev in vzgojiteljev, varčujete s svojim denarjem, hkrati pa gmotno podpirate glasilo prosvetnih delavcev.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

Erika Mak, 8. razr.: likovni pedagog: Boris Djerđ, Osnovna šola Jovan Mikić Subotica

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE VALENTINA VODNIKA, LJUBLJANA, ADAMIČEVA 16

razpisuje za nedoločen čas dela in naloge — PEDAGOGA, P, s petletnimi delovnimi izkušnjami v vzgojno-izobraževalnem delu v osnovni šoli.

Prijave in dokazila o strokovnosti in kratek življenjepis z navedbo dosedanjih zaposlitev pošljite v 15 dneh po objavi razpisa Osnovni šoli Valentina Vodnika, 61000 Ljubljana, Adamičeva 16.

Kandidate bomo obvestili o izbiri v 20 dneh od dneva poteka roka za prijavo.

Iz starih listov

(Voščila)

Vierjenim učiteljem: čvrsto hodite svojo pot »naprej!«. Zaveš do domače šole in mladine naj vas navdušuje v vseh okoliščinah! Nastopnim učiteljem: Na vsem vašem obzorju sveti naj vam bliščeča zvezda — ljubezen do poklica! Iz te luči naj izhajajo žarki, ki pospešujejo in oživljajo mladinska srca!

Učiteljskim pripravnikom: Vestno se pripravljajte za svoj imenični stan, in ukrepite se z vsemi prednostmi; čaka vas mnogo težavnega dela!

Vladi: Raji vzrejte mlade ljudi v dobrih šolah, kakor pozneje v pokorilnicah!

Srenjam: Ne bodite skope pri šoli: hiša znači gospodarja, šola pa občinsko gospodarstvo!

Vsem vkup: Delajmo združeno za boljše čase s tem, da boljšamo šole in s šolami narod!

Učiteljski tovarš 1872, str. 1

Nižja stopnja
26. dec. Srnjak s srebrnim rogovjem

Srednja stopnja
23. dec. Pokrajinska središča Slovenije — Koper
30. dec. Učenje v skupinah

VIŠJA STOPNJA
25. dec. Ljudski instrumenti

ZA SREDNJE ŠOLE
22. dec. Renesančni preobrat (religiozna reakcija)
29. dec. Znanost in religija v novem veku
27. dec. Mladinska književnost v BiH
3. jan. M. Savić: Volk

NENAVADNI POGOVORI
27. dec. Poklicni interesi in družinska vzgoja

Ljubljanska banka

Združena banka, Ljubljana
n. sub. o.

RAZSTAVA

Redke in ogrožene živalske vrste v Sloveniji

Pogosto govorimo o varstvu okolja; vsi smo postali zaskrbljeni zanj. Številna vprašanja, ki nas skrbijo, so v resnici plačevanja davka za udobje, ki nam ga daje vsestranski razvoj. Ponašajo pa pri tem pozabljamo, da so neločljivi del našega okolja tudi živali, katerih usodo pogosto neupravičeno jemljemo v svoje roke ali jim celo odrekamo pravico do obstoja.

Tudi pri nas se je nakopičilo že veliko vprašanj o varstvu prosto živečih živali. Zato smo se odločili, da naredimo o tej temi primerno razstavo, ki naj vsaj deloma osvetli probleme in jih pojasni. Kot izhodišče za pripravo razstave smo upoštevali predvsem naslednje: nekatere vrste oziroma skupine živali so pri nas resno ogrožene; do zdaj pri nas ni še nihče opravil seznam ogroženih vrst živali; potrebna je revizija obstoječih zakonskih določil; nekateri biotopi so resno ogroženi; treba je poživiti razprave o ogroženosti živali in po svojih močeh prispevati k ozaščevanju ljudi.

Z razstavo skušamo prikazati, kaj vse ogroža danes živali, od uničevanja njihovega življenjskega prostora, zastrupljanja z različnimi snovmi, posrednega in neposrednega uničevanja, spremembe klime, do pomanjkanja hrane, genetske polucije,

bolezni in udomečavanja. Podan je seznam živalskih vrst, ki so po našem mnenju ogrožene ali redke, poleg vsake pa je naveden tudi domnevni vzrok ogroženosti.

Ker je za varstvo živalstva zelo pomembno tudi njegovo zakonsko varstvo, so predstavljeni najpomembnejši zakonski predpisi. Velikokrat govorimo o naseljevanju novih vrst pri nas, zato bo dobro došel vir podatkov tudi seznam na novo naseljenih vretenčarjev in vrst, ki so pri nas že živele, a jih zdaj ni več.

Za popestritev razstave je predstavljen nekaj zanimivih eksponatov živali in barvnih fotografij, ki jih dopolnjuje 80 barvnih diapozitivov.

Bistven pomen razstave je, po našem mnenju, njen prispevek k vzgoji ljudi, ki naj se kaže v tem, da bi končno začeli gledati na naravo kot na celoto, kjer imajo vse živalske vrste svojo povsem določeno vlogo in predstavljajo delček velikega mozaika narave. Z naravo bomo pravilno ravnali le, če bomo skušali čim globlje spoznati njene zakonitosti. Spoznavanje pa bo nedvomno kronano z uspehom: čim bolj jo bomo spoznali, tem bolj jo bomo vzljubili in ne bo se nam težko vztrajno zavzemati za njeno ohranitev.

JANEZ GREGORI

Razstava REDKE IN OGROŽENE ŽIVALSKÉ VRSTE V SLOVENIJI bo odprta v Prirodoslovnem muzeju Slovenije do marca. Čas obiskov: vsak dan, razen ponedeljka, od 10. do 12. ure, v sredo in petek tudi od 16. do 18. ure.

Vhod: Trg herojev 1.

Naravne lepote in kulturna dediščina

Od 21. do 22. novembra 1980 je bilo v Mariboru posvetovanje Ekologija in kultura. Ob tem so bile številne prireditve: ekološki dnevi, razstava trienala Eko 80 jugoslovanskih likovnih umetnikov, literarni natečaj pisnih prispevkov učencev osnovnih šol vse Slovenije z naslovom: Naravne lepote in kulturna dediščina.

Letošnji, in to prvi nagradni natečaj literarnih prispevkov Naravne lepote in kulturna dediščina, je še posebno pomemben, saj se z njim tudi mladi vključujejo v reševanje temeljnih življenjskih problemov. To je ohranjanje varstva okolja, ki je pravzaprav skrb za človeka.

Učenci so dokazali, kako prav in potrebno je, da brez velikih besed, vendar z močjo znanja razkrivajo resnico o našem svetu in odgovorijo, kako okolje vpliva na vsakogar izmed nas in še posebej, kakšne nevarnosti kaže in skriva.

Problem varstva okolja se kaže prepletano zasnovano v vseh področjih dela in življenja, še posebej pa v vzgojno-izobraževalnem procesu, v katerega so mladi neposredno vključeni. Sočasno razvija multidisciplinarno reševanje problemov v enovit, z dialektično metodo dela povezan marksistični pogled na svet in družbo. Tako je čisto in raznoliko okolje postalo sestavni del samoupravnega sistema in temelj človekovemu telesnemu in duševnemu zdravju. To pa pomeni, da je treba v celotnem vzgojno-izobraževalnem procesu postopoma uresničevati najvišji vzgojni smoter: oblikovati vsestransko razvito, svobodno, ustvarjalno in odgovorno

samoupravno socialistično osebnost.

Učenec kot subjekt vzgoje in izobraževanja pa naj vedno in povsod, to je pri celotnem delu spoznava celostnost narave in družbe ter odgovornost posameznika in vse skupnosti.

Nagradnega literarnega natečaja Naravne lepote in kulturne dediščine se je udeležilo 205 učencev od 2. do 8. razreda. Komisija, ki je bila pri Zavodu SRS za šolstvo OE Maribor je imela zelo težko nalogo: izmed 205 tekmovalcev je morala izbrati 15 nagrajencev.

Vsi nagrajenci in mentorji so s sodelovanjem dokazali, da pri svojem delu in življenju izhajajo iz humanih načel naše družbe, da nenehno iščejo stvarne rešitve za ekološke probleme, pri tem pa oblikujejo človekovo zavest in čustva tako, da bo vsak spoznal in doživel, da nam narava omogoča zdravje in duhovno bogastvo, ki je vir veselja, uspeha in napredka.

Pokrovitelj nagradnega natečaja Skupščina občine Maribor, Kulturna skupnost Maribor, organizacije združenega dela, OK SZDL Maribor so prispevale 15.000 dinarjev za knjižne nagrade učencem. Te so prejeli na slovesni podelitvi 22. novembra 1980. Ob tej priložnosti se je predstavila ZS SRS OE Maribor Romana Jazbec zahvalila vsem, ki so omogočili nagradni natečaj literarnih prispevkov, zlasti pa vsem učiteljem, ki so pripravljali in popravljali prispevke z željo, da bi bila pot, ki so jo učenci s tem sodelovanjem začrtali razširili uspešno in da bi popeljali po njej tudi druge.

ROMANA JAZBEC

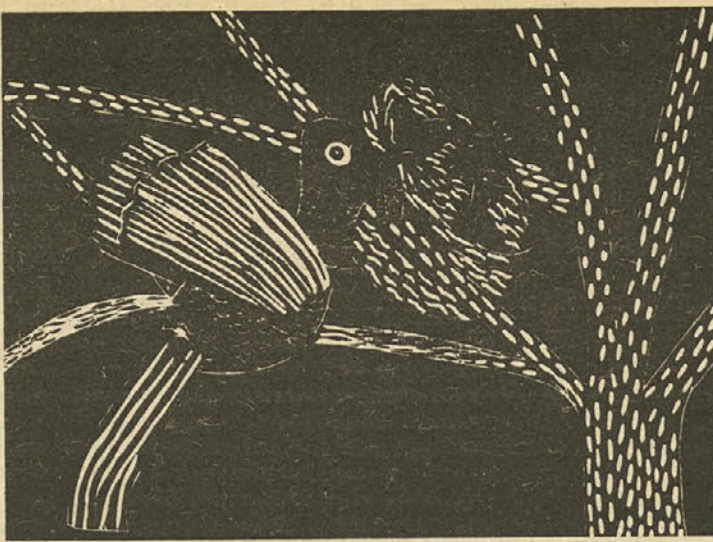
OSNOVNA ŠOLA BOROVNICA

razpisuje prosta dela in naloge

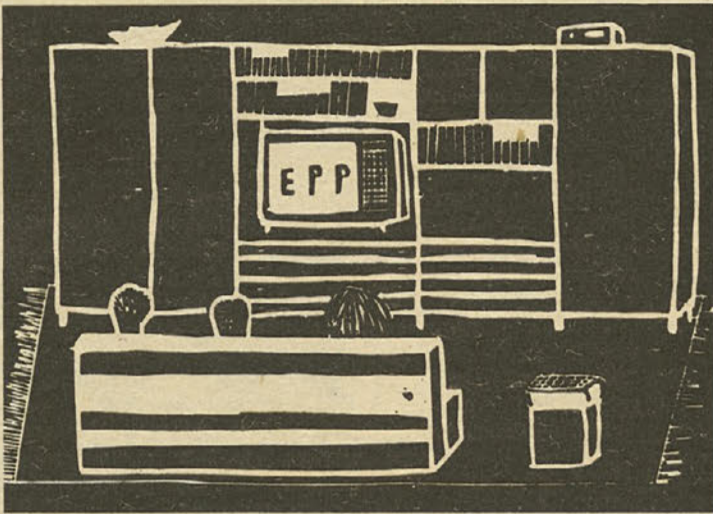
— razrednega učitelja s polnim delovnim časom za nedoločen čas.

Začetek dela: 26. januarja 1981.

Prijave sprejema Osnovna šola Borovnica 15 dni po objavi razpisa.

Aneta Dragojevič, 6. raz., likovni pedagog: Drago Mikec, Osnovna šola Nada Dragosavljevič Okučani

Roca Paško, 8. raz.: Družina zvečer, likovni pedagog: Nikola Bolonić, Osnovna šola Krešo Rakić Zagreb

Razpisna komisija

VIZ SLOV. KONJICE, TOZD OSNOVNIH ŠOL IN VVO po členih 95. in 1355137. zakona o osnovni šoli ter po členih 37 in 71-73 zakona o vzgoji in varstvu predšolskih otrok (Ur. list SRS št. 5/80),

razpisuje dela in naloge individualnih poslovnih organov za dobo štirih let:

1. direktorja VIZ Slov. Konjice
2. ravnatelja VIZ — TOZD OŠ Dušana Jereba Slov. Konjice
3. ravnatelja VIZ — TOZD OŠ Edvarda Kardelja Slov. Konjice
4. ravnatelja VIZ — TOZD OŠ Ljubo Šerčer Loče
5. ravnatelja VIZ — TOZD OŠ Borisa Vinterja Zreče
6. ravnatelja VIZ — TOZD OŠ Vitanje
7. ravnatelja VIZ — TOZD VVO Slov. Konjice
8. ravnatelja VIZ — TOZD OŠ Pohorski odred — šola s prilagojenim programom Slov. Konjice

Poleg pogojev predpisanih z zakonom, bodo pri izbiri kandidatov upoštevana tudi družbeno-politična in moralnoetična merila po 38. členu družbenega dogovora o kadrovske politiki v občini.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejemajo razpisne komisije VIZ iz navedenih TOZD 15 dni po objavi razpisa.

Casopis izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter Izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: Metka Rečnik, predsednica, Jože Deberšek, Tea Dominko, Milanka Dragar, Leopold Kežar, Marjana Kunej, Marija Skalar, Janez Sušnik, Valerija Škerbec, Zdravko Terpin, Milica Tomše, Jože Valentinčič, Boštjan Zgonc.

Uredniški odbor Prosvetnega delavca: Geza Čahuk, predsednik, Breda Cajhen, Tea Dominko, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Veljko Troha, Jože Valentinčič, Dušan Zupanc.

Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.

Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104.

Rokopisov in fotografij ne vračamo, posamezni izvod 8 din. Letna naročnina 150 din za posameznike, za delovne organizacije 250 din, za študente 100 din. Št. tek. računa 50101-603-46509.

Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

O letošnjem seminarju za pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe

V centru za pedagoško usposabljanje Filozofske fakultete v Ljubljani pripravljamo že deseti zaporedni seminar, namenjen učiteljem, ki imajo sicer visokošolsko strokovno izobrazbo, a med študijem niso poslušali pedagoških predmetov.

Danes ni več dvoma, da je učitelju za uspešno delo potrebna poleg strokovnega znanja in izkušenj tudi znanje, iz pedagogike, didaktike, razvojne in pedagoške psihologije pa tudi iz andragogike — ne le, ker tako terjajo predpisi, ampak tudi, ker bo s tem izboljšal uspešnost učiteljeve uspešneje razčlenjeval razne učne situacije, izbral smotrom pouka in posebnostim učencev primerne učne metode in pripomočke, pa tudi pri motiviranju učencev, pri ocenjevanju, pri izbiranju vzgojnih ukrepov bo trdnější.

Marsikdo se težko po več letih spet prelevi v študenta in se sprime z literaturo in izrazjem, ki je toliko drugačno od tistega v njegovi matični stroki. Toda če naj verjamemo anketnim odgovorom kandidatov iz prejšnjih let, jih snov kmalu pritegne. Takole ugotavljajo: »Veseli me, da sem našel potrditve za svoje prijeme...« »Zdaj drugače gledam celo na vzgojo svojih otrok.« »Kaj takega bi morali poslušati večkrat in ne samo v zvezi z opravljanjem izpitov...«

Nekaterim se zdi snov nekoliko presplošna. Sveda jo je težko konkretizirati pred udeleženci, ki poučujejo več ducatov različnih predmetov in izhajajo

iz najrazličnejših strok. Za zdaj programih ni specialnih metod in v okviru katerih bi bila mogoča takšna konkretizacija. Poskušamo pa predavanja popestriti s razpravljanji, v katerih navajajo udeleženci zgled iz prakse in izmenjujejo izkušnje; v nekaterih dosedanjih skupinah so se take razmere zelo razmahnile. Problem je le časovni okvir, ki je za celoten program štirih predmetov preskopo odmerjen, pač v skladu z možnostmi, ki jih trenutno imamo. Ni namen, da bi v petih dneh »ekspresno« odpravili vso snov, ampak naj bi udeleženci dobili okvir temeljnih pojmov, zakonitosti in usmeritev za samostojni študij literature.

Petdnevni seminar (ki obsega osnove psihologije, pedagogike, didaktike in andragogike), bo potekal od 12. do 16. januarja 1981 (dopoldne in popoldne) v prostorih Filozofske fakultete v Ljubljani. Začel se bo v ponedeljek 12. 1. ob 9. uri, prva ura pa bo namenjena informativnemu pogovoru udeležencev z vsemi predavatelji in izpraševalci. Na ta pogovor so vabeni tudi tisti, ki jih informacije o načinu pridobitve pedagoške izobrazbe zanimajo, pa se ne bi mogli udeležiti celotnega seminarja.

Prijave za seminar pošljite do 7. 1. 1981 na Center za pedagoško usposabljanje, Filozofska fakulteta, Ljubljana, Aškerčeva 12.

Obvestilo o seminarju bo v kratkem prišlo tudi na vse srednje šole in domove.

B. M. P

Poizvedovanje

Leta 1945 je izšel v Trstu slovenski abecednik *Naša beseda* s podnaslovom *Začetnica za slovenske šole v Primorju*, ki ga je izdalo in založilo »Poverjeništvu PNOO« (= pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora) »za Slovensko Primorje v Ajdovščini«, natisnila pa »Zadružna tiskarna, najemnik: Primorski dnevnik v Trstu«. Brošurani abecednik z ovitkom rumenkaste barve, velikosti 22 x 15,5 cm, ima 1 + 65 + stran. Na prvi neoštevilčeni strani je Titova fotografija, na zadnji neoštevilčeni strani pa kazalo. Na ovitku je pod naslovom skica obmorske pokrajine — po morju pluje jadrnica, pod to je podpis: Spacal (= Lojze Spacal). Ilustracije abecednega dela so natisnjene v rdeči barvi, berila pa v rjavi barvi.

Ker sestavljavci v začetnici niso nevedni, jih ni v Slovenski bibliografiji Narodne in univerzitetne knjižnice, po sporočilu

Minke Pahor pa tudi ne v ciklostirani bibliografiji, ki jo hrani Narodna in študijska knjižnica v Trstu.

Iz vsebine domnevam, da bi utegnili biti sestavljavci pokojni Venceslav Winkler, Josip Ribičič ali Jože Pahor, vendar njihovi svojci domneve niso potrdili.

To je edina slovenska začetnica, ki bibliografsko ni dognana, zato prosim zlasti elementarke Primorskega in pedagoga, da bi se za to pozanimali. Morda je v Ajdovščini arhiv Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje, mogoče je kakšna sled v tiskarni Primorskega dnevnika, morebiti bi kaj vedelo učiteljstvo, ki je tedaj poučevalo v coni A. Za slovensko bibliografijo je to izredno pomembno. Kdor kar koli ve o tej zadevi, naj sporoči podatke na naslov: Ivan Andoljšek, Ljubljana, Mariborska 22, telefon. 344-625. IVAN ANDOLJŠEK

Obvestilo

Da bo dovolj krvi, tega nenadomestljivega zdravila, ki ga ne more izdelati nobena tovarna, vabi Rdeči križ Slovenije vse občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti RK, odgovoren za krvodajalstvo.

Darujte kri, dokler ste zdravi. Dajanje krvi je dokaz človečnosti in zato tudi eno izmed meril naše solidarnosti do sebe in drugih.

DECEMBER 1980

LJUBLJANA-ŠIŠKA	23.
LJUBLJANA-MOSTE-POLJE	24.
LJUBLJANA-CENTER	25.
LJUBLJANA-VIČ-RUDNIK	26.
LJUBLJANA-BEŽIGRAD	30.
LJUBLJANA-MESTO	31.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Komisija za delovna razmerja OSNOVNE ŠOLE LOUIS ADAMIČ GROSUPLJE

razpisuje prosta dela in naloge:

- učitelja telesne vzgoje, ki bo dopolnjeval učno obveznost s poukom likovne vzgoje na podružnični šoli Šmarje, PRU. Delo se združuje za določen čas, in sicer od 5. 1. 1980 do 12. 10. 1981.
- učitelja slovenskega jezika na centralni šoli Grosuplje, PRU. Delo se združuje za določen čas, in sicer od 26. 1. 1981 do 27. 10. 1981.

ŠOLSKE CENTER SEVNICA, TOZD OSNOVNA ŠOLA BOŠTANJ

raazpisuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom prosta dela in oprava

— učitelja zgodovine in zemljepisa

Pogoj: PRU

Začetek dela: 26. 1. 1981

Kandidati naj se prijavijo na razpis v 15 dneh od dneva objave.